

Universita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

E.T. Seton a jeho vliv na současnou mládež

Diplomová práce
(bakalářská)

Autor: Milan Mach
rekreologie, pedagogika volného času

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Radek Hanuš, Ph.D.

Olomouc 2010

Jméno a příjmení autora: Milan Mach

Název bakalářské práce: E.T. Seton a jeho vliv na současnou mládež

Pracoviště: Katedra rekreologie

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Radek Hanuš, Ph.D.

Rok obhajoby bakalářské práce: 2010

Abstrakt: Bakalářská práce pojednává o Ernestu Thompsonovi Setonovi, malíři, spisovateli, přírodovědci a především zakladateli woodcraftu, hnutí pro výchovu v přírodě.

Cílem tohoto hnutí je přivést člověka do přírody a naučit jej v přírodě pobývat jen s nejnужnějsími vymoženostmi civilizace, aby se tak vzkřísily jemnější stránky ducha a vědomí sounáležitosti jedince s prostředím, ze kterého vzešel.

V práci se pokusím dokázat, že E.T. Seton, respektive woodcraft, má co nabídnout i mládeži v tak přetechnizovaném světě, jakým je v současnosti obklopena.

Klíčová slova: Ernest Thompson Seton, woodcraft, lesní moudrost, pobyt v přírodě, mládež

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovnických služeb.

Author's first name and surname: Milan Mach

Title of the master thesis: E. T. Seton and his influence on contemporary young people

Department: Rekreology

Supervisor: Mgr. Radek Hanuš, Ph.D.

The year of presentation: 2010

Abstrakt: My thesis deals with Ernest Thompson Seton, a painter, writer, naturalist and especially the founder of woodcraft, a movement engaged in education in nature.

The target of this movement is to persuade us to come back to nature and to learn how to spend our time there only with the most necessary conveniences of the civilization so that the gentleness of our spirits and the sense of belonging to nature are aroused again.

In my thesis, I am going to prove that Seton, or rather woodcraft, has something to offer to teenagers in such an overmechanized world they live in.

Key words: Ernest Thompson Seton, woodcraft, spending time in nature, youth

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně pod vedením Mgr. Radka Hanuše, Ph.D. a že jsem uvedl všechny použité literární zdroje.

V Olomouci dne 5.4.2010

Rád bych touto cestou poděkoval všem, kteří mi pomohli svými připomínkami a revizí práce. Především lidem, se kterými jsem mohl spolupracovat: náčelníku malé lože Ligy lesní moudrosti Janu Klimentovi, dále pak členům náčelnictva Ligy lesní moudrosti Vladimíru Levínskému a Kamile Lunerové. Zejména pak děkuji dlouholetému woodcrafterovi, který se setkal s E.T.Setonem osobně, Bedřichu Homolovi alias Bobrovi za přístup do jeho bohatého osobního archivu, osobní podporu a závěrečnou revizi mé práce.

Za odborné vedení děkuji vedoucímu práce Mgr. Radku Hanušovi, Ph.D.

1	Úvod	8
2	Cíle práce	9
3	Metodika	10
3.1	Použité metody	10
3.2	Postup zpracování práce	11
4	Ernest Thompson Seton	12
4.1	Dětství a mládí – faktory formující Setonovy názory	12
4.2	Pokusy o založení první družiny	14
4.3	Hledání přírody v Londýně	15
4.4	Indiáni – Setonův vzor morálky	17
4.5	Seton – ilustrátor a spisovatel	18
4.6	Založení prvního kmene	21
4.7	Počátky woodcraftu	21
4.8	Druhé manželství a adopce	23
5	Literární díla	24
6	Woodcraft	25
6.1	Devět hlavních zásad woodcraftu	27
6.2	Činy a Velké činy	28
6.3	Zákon čtyřnásobného ohně	28
6.4	Cíle woodcraftu	31
7	Vliv Setonových myšlenek na současnou mládež	31
7.1	Výsledky dotazníku pro děti a mládež	32
7.2	Výsledky dotazníku pro učitele a vedoucí	54
8	Závěr	59
9	Shrnutí	60

10 Summary	61
Referenční seznam	63
Seznam příloh	65

1 Úvod

„Protože jsem poznal trýzeň žízně, vykopal jsem studnu, kde by i jiní mohli pít.“

E.T.Seton

Tato diplomová bakalářská práce se zabývá Ernestem Thompsonem Setonem, velmi významným člověkem pro mnoho lidí, které znám. Seton naplnil pojem woodcraft novým programovým a výchovným obsahem.

Byl to americký spisovatel, malíř a přírodovědec, který se často podepisoval Black wolf – Černý vlk.

Woodcraft vznikl v roce 1902 na základě vlastních Setonových zážitků a samotného života. Cílem tohoto hnutí je vést člověka k usilování o vysokou mravní úroveň, k celoživotnímu harmonickému rozvoji osobnosti v těsném sepětí s přírodou.

Woodcraft u nás začal fungovat ve dvacátých letech 20. století, zejména díky Miloši Seifertovi.

Práci jsem rozdělil na tři hlavní části - a to na část pojednávající o Setonově životě a o jeho dílech, část o organizaci jím založené – o woodcraftu u nás, a třetí část dokazující, že vliv E. T. Setona je i v dnešní době veliký a že woodcraft není minulostí.

„Povězte, v jaké jiné zemi je Seton tak znám a uznáván jako u nás?...Který jiný národ se může pochlubit, že do jeho jazyka byla přeložena většina Setonova díla?...Nebo zda některý jiný stát (včetně USA!) může své stoupence woodcraftu počítat na tisíce?...Taková druhá země není.“ (Kožíšek, 1995, 52)

Pro toto téma mé bakalářské práce jsem se rozhodl z důvodů vlastní angažovanosti v organizaci Liga lesní moudrosti a díky zkušenostem s tím, jak může být mladý člověk myšlenkami E. T. Setona ovlivněn.

2 Cíle práce

Cílem práce bylo nalézt odpovědi na následující otázky:

1. Kdo to byl E.T. Seton?

Úkolem první otázky je popsat život a díla E.T. Setona.

2. Co je to woodcraft ?

Úkolem druhé otázky je objasnit, vymežit a krátce popsat woodcraft.

3. Má stále ještě nějaký vliv E.T. Seton, respektive woodcraft, na současnou mládež?

Úkolem třetí otázky je zjistit, zda-li mládeži stojí za to trávit svůj volný čas woodcraftem, tj. myšlenkami E.T. Setona.

3 Metodika

Při psaní své práce jsem použil více výzkumných metod a technik. Protože tato práce je také trochu prací historickou, držel jsem se hlavních zásad a postupů pro tuto skupinu prací typických (Bartoš, 1978). Základem je vyhledávání a shromažďování získaných informací (heuristika), následuje analýza shromážděných výsledků.

3.1 Použité metody

V bakalářské práci jsem použil širokou škálu metod. Jedná se především o **metodu historickou**, která je zaměřena na zkoumání jevů v historickém kontextu a umožňuje pochopit příčiny i důsledky jevů, jejich vznik a vývoj. V době přípravy materiálů jsem se zabýval **analýzou** primárních i sekundárních pramenů. S nasbíranými poznámkami jsem potom pracoval metodou **syntézy a komparace**.

- **Metoda analytická** v zásadě spočívá v rozčlenění jevů nebo procesů na prvky nebo části s cílem odhalit jejich vzájemné vztahy a poznat je jako komponenty složitějšího celku.
- **Analýza** je postup od neznámého ke známému, od návratu k počátkům. Předpokládá existenci něčeho neznámého, co má být nalezeno, a zkoumá, z čeho by se to dalo odvodit, až dojde k něčemu známému. Bývá kladena do protikladu k syntéze.
- **Syntéza** představuje naopak skladebný proces, vytváření celků z jednotlivých částí, postup směřuje ke shrnujícím poznatkům, ke generalizacím.
- **Primární prameny** jsou druhy dokumentů, které obsahují úplný autorský text (knihy, brožury, periodický tisk, speciální dokumenty). Hlavními prameny pro mou práci byly překlady knih Ernesta Thompsona Setona do českého jazyka a práce poválečných i současných woodcrafterů.
- **Sekundární prameny** vznikají transformací, dopracováním nebo interpretací primárních dokumentů, jejich hlavní funkcí je informovat o existenci primárních dokumentů a zprostředkovat přístup k informacím v nich obsaženým.

- **Metoda komparativní** je založena na principu komparace neboli srovnávání. V nejobecnějším smyslu je to způsob myšlení spočívající ve vzájemném přiřazování jevů k sobě a uvažování o jejich podobnostech či rozdílnostech.

(Velký sociologický slovník, 1996)

Pro získání podkladů k nejobsáhlejší části své práce, ve které jsem se snažil analyzovat postoje současné mládeže, jsem zvolil metodu **dotazování**. E-mailem, poštou či osobně jsem poprosil o vyplnění dotazníku vedoucí woodcrafterské organizace Liga lesní moudrosti, mládež aktivně se zabývající woodcrafterskými činnostmi a pro srovnání také děti a mladé lidi navštěvující vybranou brněnskou základní a střední školu a jejich učitele.

3.2 Postup zpracování práce

Nejprve jsem si vytyčil cíle práce a stanovil tři hlavní otázky, na které se budu snažit nalézt odpovědi. Tím jsem vytvořil základní osnovu práce a začal jsem shromažďovat materiály k jednotlivým kapitolám.

Z česky a anglicky psané literatury popisující Setonův život jsem vybral informace, které osvětlují Setonův vztah k přírodě a touhu vzdělávat a vychovávat v tomto duchu mládež.

Pro získání podnětů, má-li woodcraft a tudíž myšlenky E.T. Setona nějaké opodstatnění i v dnešní moderní době, jsem se – jak jsem se již zmínil - rozhodl použít anketu.

Dotazovanými byli členové LLM významně se podílející na vedení nebo činnosti organizace, tzn. členové minulých i současného náčelnictva LLM, aktivní členové (děti a mládež) LLM, učitelé druhého stupně vybrané základní školy a učitelé prvních a druhých ročníků vybrané střední školy a jejich žáci. Mezi takto sesbíranými informacemi jsem se snažil nalézt vzájemné souvislosti. Všechny podklady jsem zpracovával sám a při zpracování diplomové práce jsem respektoval Publikační manuál Fakulty tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci (Frömel, 2002).

4 Ernest Thompson Seton

Seton, který je mezi přívrženci hnutí woodcraft považován za jeho zakladatele a duchovního otce, vyrůstal po určitý čas obklopen panenskou přírodou Kanady a od útlého mládí tak v sobě nosil velkou lásku k přírodě a tíhl k přirozenému způsobu života. Jeho zájem o rostliny, divoká zvířata a experimentování se způsobem života a zvyky indiánských kmenů, které ho fascinovaly, se prolíná jeho dětstvím, dospíváním i dospělým životem a vrcholí rokem 1902, kdy konečně založil vlastní „kmen“, uvedl do praxe vše, o čem předtím dlouho snil, položil tak základní kámen hnutí woodcraft a ovlivnil generace jeho členů svými myšlenkami.

Čtvrtá kapitola zabývající se Setonovým životem a jeho úlohou v počátcích woodcraftingu čerpá především ze Setonovi knihy *Duch lesů* (1922), protože toto Setonovo dílo je plné skutečných zážitků a autobiografických výpovědí líčících jeho mládí a dobrodružné cesty divočinou. Dalším pramenem je Pechova biografie *Cesta životem a přírodou* (1999), kde jsou nejsouvisleji a nejpodrobněji zmapovány Setonovi životní osudy, a mnoho informací pochází také z knihy H. Allena Andersona *The Chief* (1986), z *The Character Factory* (1986) Michaela Rosenthala a z úvodu k Setonově knize *The Gospel of the Redman*, kterým v roce 2005 knihu doplnila jeho adoptivní dcera Dee Seton Barber. Informace o Setonově vztahu s Baden-Powellem a o Setonově rozchodu se skautingem pocházejí především z biografie Tima Jeala *Baden-Powell* (1989).

4.1 Dětství a mládí – faktory formující Setonovy názory

Seton se narodil 14. srpna 1860. Jeho celé jméno bylo Ernest Evan Thompson Seton, ale často používal pseudonym Seton-Thompson, který odvodil ze jmen svých dvou pradědečků. Seton pocházel ze skotské rodiny, která přišla o veškerý majetek při potlačení vzpoury Stuartovců roku 1745. Jeho pradědeček z otcovy strany, původním jménem Cameron, musel přijmout nové jméno Thompson, když se jako vzbouřenec

skrýval před pronásledovateli. Setonův druhý pradědeček byl obdařen šlechtickým titulem – byl to lord Seton, hrabě z Wintonu (Seton Barber, 2005).

V roce 1866 se Setonova rodina kvůli velkým finančním problémům přestěhovala do Kanady, do státu Ontario. Seton měl dvanáct sourozenců a pro jeho otce bylo velmi těžké takto početnou rodinu uživit. Život v nádherných lesích Ontaria vzbudil v Setonovi lásku k zálesáctví a poskytoval mu řadu příležitostí k tomu, aby se naučil zacházet se sekerou, střílet z pušky a aby mohl rozvíjet další zálesácké dovednosti. Setona uchvacovalo pozorování divokých zvířat, největší zájem v něm budili ptáci. Po čtyřech letech strávených uprostřed přírody, které Setona ovlivnily na celý zbytek jeho života, byl však nucen toto prostředí opustit. Rodina se nebyla schopna farmařením uživit a Setonovi starší bratři postupně odcházeli za prací do velkých měst. Roku 1870 se celá rodina přestěhovala do Toronta, protože Setonův otec doufal, že by tam mohl získat práci účetního. Tato změna prostředí byla pro Setona libujícího si v dlouhých procházkách po lesích a pozorování přírody pohroma. Začal chodit do školy v chudinské části města a od začátku tam byl vystaven posměchu spolužáků kvůli své šilhavosti, kterou trpěl od úrazu ve čtyřech letech. Seton ve svých knihách vzpomíná na časté bitky a rvačky se spolužáky a dokonce na to, jak prospěšné bylo umět dobře zacházet s nožem (Seton Barber, 2005). I když nechodil do školy rád, už tehdy se projevil jeho vůdčí schopnosti a brzo se v kolektivu prosadil (Pecha, 1999).

Kromě seznámení se s životem v přírodě a zálesáctvím bylo dalším významným faktorem, který Setona ovlivnil, bigotní náboženství jeho matky. Seton v několika knihách kritizuje fanatismus, s jakým rodiče ho a jeho sourozence nutili ke každodennímu dodržování různých náboženských rituálů, a velmi se mu přičilo přesvědčení, že by lidé měli být hříšníky kvůli svým přirozeným pudům. Těmito nevhodnými výchovnými metodami a neustálými zákazy a příkazy byl inspirován k tomu, aby později přišel s jinými pravidly výchovy (Seton, 1922).

Pak, když šel jsem za tímto bledým, probouzejícím se svítáním na východě, za růžovou září toho, čím byla mně osobně mnou objevené myšlenka, vzešlo slunce pro mne. V Emersonovi jsem četl: „Jsi-li z dobrého rodu, odlož své uvažování a

svěř se neomezeně svým pudům a nepůjdeš špatně.“ Nyní jsem mohl jasně viděti kraj, kterým jsem tápal (Seton, 1922, 17-18).

Seton svou matku miloval a obdivoval. O svém vztahu k ní se zmiňuje ve své autobiografii a věnuje mu dost prostoru i ve svém díle *Duch lesů*. Matka pro něho byla nejbližším člověkem a neúnavnou utěšitelkou, ale také vyžadovala, aby svůj volný čas, který by jinak rád trávil v přírodě, věnoval čtení z Bible, bohoslužbám, modlení, návštěvám večerní školy a poslouchání kázání. Seton (1922) si v *Duchu lesů* stěžuje na obvyklý nedělní program, který zahrnoval ranní čtení z Bible, modlitbu ještě v posteli, dlouhou modlitbu před snídaní, rodinnou bohoslužbu, další čtení z Bible, návštěvu nedělní školy a kázání v presbyteriánském kostele, dlouhou modlitbu před obědem, odpolední nedělní školu, dlouhou modlitbu před večeří a kázání krátce po ní, večerní předčítání z Bible, otcovu modlitbu a další čtení z Bible před spaním.

4.2 Pokusy o založení první družiny

Seton v Torontu velmi postrádal život, který se mu tak líbil v Ontariu, a protože měl velký organizační talent, toužil přesvědčit pár přátel k vytvoření indiánského kmene. Tato představa však nebyla jeho torontským spolužákům blízká, nicméně se nakonec shodli na založení družiny Robina Hooda. Jejím vedením byl zvolen samotný Seton. Chlapci mu přísahali věrnost jako jeho lučištníci ze Sherwoodského lesa. Seton byl na chvíli šťastný, protože družina mu poskytovala přesně takové vyžití, po jakém toužil, ale tato hra mu nebyla dopřána na dlouho. Jeho rodiče brzy objevili podkop pod vlastním domem, který sloužil chlapcům jako skrýš, a družinu zakázali. Seton pak začal podnikat každou sobotu výlety do kraje severně od Toronta a na opuštěném místě, které při svých výpravách objevil, si postavil srub. Tam chodil bez šatů, aby se opálil a přiblížil se tak svým vzhledem indiánům, vyráběl skalpovací nože a mokasíny a zdobil si vlasy péry. Pak ale srub a jeho okolí zničili vandráci, což byl pro Setona velmi krutý zážitek, který znamenal ztrátu jeho útočiště (Rosenthal, 1986).

Sbíral jsem ulity, péra, různé lesní zvláštnosti a vše jsem vyrovnával na malé police. Představoval jsem si, že jsem Robinson Crusoe a rodina švýcarských Robinsonů najednou. Doufal jsem, že jednou budu moci žít jako indiáni. Hrál jsem si na indiány, běhal jsem nahý, jen v botách, abych se opálil a byl hnědý jako oni.

Vybrousil jsem starý tmelovací nůž do tvaru loveckého nebo skalpovacího nože. Vyrobil jsem si na něj kožené pouzdro k zavěšení na pás, a ačkoliv byl nůž znetvořen zubem, který udělal sklenář, měl jsem z něho radost. Sloužil mi osm let, až jsem ho ztratil.

Ze starší ovčí kůže jsem si vyrobil pár mokasínů. Nevydržely sice déle než dva neb tři dny, ale pro mne to byly kouzelné mokasíny. Připevnil jsem si péra do vlasů a mluvil s indiánským přízvukem (Seton, 1951, 96-97).

Roku 1875 se Seton vrátil na šťastná místa svého dětství, když znovu odjel na farmu, kterou teď vlastnila rodina Blackwellova. Blackwellovi měli děti v Setonově věku a on s nimi mohl trávit spoustu času v přírodě, kterou tak dobře znal a roky v Torontu postrádal, hrát si na indiány a zkoušet žít indiánským způsobem života – stavět týpí a vyrábět luky a šípy. Všechny tyto zkušenosti později popsal ve *Dvou divoších* (Pecha, 1999).

Když bylo Setonovi patnáct let, dostal první pušku a prožíval šťastné období, během něhož se na farmu k Blackwellovým často a rád vracel. Dlouhé výlety do lesů v něm budily touhu stát se přírodopiscem. Těmto plánům však velmi rychle učinil přítrž Setonův otec, kterému se toto povolání zdálo naprosto nepřipustné, a proto rozhodl, že se jeho syn stane malířem (Pecha, 1999).

4.3 Hledání přírody v Londýně

Seton odjel studovat malířství do Londýna a tím skončilo podle jeho slov „nevýrazné, mdlé a často přeceňované období zvané dětství“ (Seton, 1951, 122), které ho však přece tak hluboce ovlivnilo. Seton musel rychle dospět a začít se starat v neznámém prostředí sám o sebe. Získal sedmileté stipendium na Malířské a sochařské škole

Královské akademie a jako jeden ze šesti studentů také mohl využívat volného vstupu do zoologické zahrady. Seton, který v Londýně do té doby velmi postrádal blízký vztah se zvířaty, trávil v zahradě mnoho času tím, že zvířata maloval a studoval (Rosenthal, 1986).

Také velmi toužil po tom, aby mu byl umožněn vstup do Britského muzea a aby tak měl přístup ke všem jeho přírodovědeckým svazkům, ale čtenářskou legitimaci nemohl podle pravidel získat, dokud mu nebude dvacet jedna let. Seton byl touto zprávou zdrcený a od ředitele muzea zjistil, že jediný, kdo mu může udělit výjimku, je kuratorium muzea tvořené princem waleským, arcibiskupem canterburským, lordem Beaconsfieldem a několika dalšími význačnými lidmi. Archivy muzea představovaly pro Setona „ráj“ plný přírodovědeckých informací a zareagoval tedy svým cílevědomým způsobem.

Téhož večera jsem napsal ve svém skrovném malém pokojíku dlouhý a pečlivý dopis každému z těchto velkých lidí. Vyložil jsem jim podrobně vše, o čem jsem snil a več jsem doufal, i o tom, jak je pro mne důležité neztratit tento rok – že musím získat toto povolení ihned, nebo pohřbít své sny navždy. Ještě o půlnoci jsem šel hodit tyto tři dopisy do schránky.

Po pravdě řečeno, ani jsem neočekával nějaké uznání, tím méně odpověď. Udělal jsem však ze své strany vše, co jsem mohl. Boj jsem tedy vydržel až do konce. Kdybych měl zemřít, zemřel bych v boji. Cítil jsem se lépe, že jsem to tak provedl.

Za tři dny jsem dostal od každého z těchto vysoce postavených mužů zdvořilé uznání s příslibem uvážení mého případu. Za dvě neděle jsem obdržel dopis od sira Edwarda Bonda, ředitele knihovny muzea, který mne vyzval, abych se dostavil do jeho kanceláře. Hned jsem se k němu vypravil a převzal z jeho rukou ne pouze obvyklou čtenářskou povolenku, ale doživotní členskou legitimaci s blahopřáním ředitele (Seton, 1951, 128-129).

Seton pak veškeré večery trávil mezi knihami o zvířatech, ale po čase studium a mnohé odříkání zaviněné nepříliš dobrou finanční situací způsobily, že onemocněl, měl

vidění a slyšel hlasy. Jeden takový hlas ho prý v roce 1881 přiměl opustit Londýn a vrátit se do prostředí přírody v Kanadě (Rosenthal, 1986).

4.4 Indiáni – Setonův vzor morálky

Po návratu domů byl Seton šokován chováním svého otce. Zatímco matka ho přijala s radostí a dala mu pocit, že je doma vítaný, otec Setona odmítl dál žít, protože zastával názor, že v tomto věku se o sebe každý musí umět postarat sám, a po Setonovi chtěl, aby mu splatil 538 dolarů a 50 centů, což byly podle něho výdaje, které za syna za celý jeho život zaplatil. Seton byl precizností, s jakou si otec zaznamenával od jeho narození tento „dluh“, velmi šokovaný (Anderson, 1986).

Seděl jsem jako zkamenělý, otřesen do hloubi duše. Mnozí muži se domnívají, že jsou povinni vypravit své syny do života. Můj otec myslel, že i jeho otec byl vázán touto povinností, avšak sám cítil, že jeho případ byl poněkud odlišný (Seton, 1951, 141).

Seton z domu co nejrychleji odešel, a protože v něm opět převládla touha po přírodě, která ho vždy dovedla uklidnit a utěšit, odjel na farmu k bratru Arthurovi. Bratrovi pomáhal hospodařit, ale především chodil lovit a pozorovat zvířata. Výsledkem těchto častých Setonových pozorování byl obrovský deník o padesáti svazcích (Anderson, 1986).

Seton cítil potřebu udělat čáru za svou minulostí. V roce 1883 odjel do New Yorku a snažil se uživit se kreslením reklamních obrázků. Aby byl jeho výdělek větší, psal také povídky o zvířatech, o které brzy měli velký zájem vydavatelé mnoha časopisů. Později se díky zdařilým kresbám zvířat, především ptáků, stal vyhledávaným ilustrátorem. V roce 1884 odjel Seton do Carberry, protože sedavé zaměstnání nemohlo uspokojit jeho touhu být obklopen přírodou. Nejdřív si postavil srub u řeky Assiniboine, brzy však odjel dál na sever a poprvé se opravdu zblízka seznámil s indiány. Když se Setonova skupina dostala do problémů kvůli vozu zapadenému do bahna řeky, pomohl jim indián Chita z kmene Cree a stal se Setonovým přítelem. Seton byl unesen přímým a

čestným chováním indiánů a viděl v nich vzor morálky. Hluboce na něho zapůsobila i další zkušenost s indiány, kteří se dostali k prázdnému ležení Setonových přátel, ale nic si nevzali a čekali, dokud se Seton a jeho spolucestovatelé do ležení nevrátili, aby pak s nimi čestně obchodovali. Setonovi pak dokonce dovolili prohlédnout si jejich tábor a týpí (Anderson, 1986).

Setonovým přítelem se stal i další indián, náčelník kmene Cree, Chaska. Seton Chasku poznal při lovu jelenů, a protože Chaska mluvil obstojně anglicky, učil se od něho při lovu rozeznávat signály zvěře, poznávat směr a sílu větru podle suché trávy a další zákonitosti lesní moudrosti.

Chaska často zkoumal vítr. Ani jednou jsem ho však neviděl užívat testu bílého muže – držet nasliněný prst vzhůru. Ovšemže strana prstu, která studí, je stranou, odkud vítr vane, ale mokřý prst by mohl v takovém mrazu snadno namrznout. Chaska zkoumal za mrazu vítr tím, že vyhodil nad hlavu malý vich suché trávy. V zimě, když byl sníh, nosil jemnou trávu s sebou v pytlíku, v létě si ji trhal cestou. Tráva ukázala nejen směr větru, ale také jeho sílu (Seton, 1951, 243).

Podle Setona měl Chaska ideální charakter v mnohém se lišící od běžného chování bělochů. Pouze jeden jeho zvyk netrpklivému Setonovi občas vadil.

Chaska měl také jednu vlastnost, která mi někdy trochu vadila. Kdykoliv byl na pochybách a nevěděl co dál, usedl, vyňal dýmku, pomalu ji nacpal a zapálil. Asi po patnácti minutách, kdy se zdálo, že našel východisko, pokračoval v cestě nebo v lovu (Seton, 1951, 243-244).

4.5 Seton – ilustrátor a spisovatel

Setonovou celoživotní láskou a zálibou bylo pozorování a malování ptáků. Při svém putování v kraji u Carberry nasbíral spoustu materiálu o ptácích všech možných druhů a roku 1885 se vrátil do Toronta, kde chtěl dosáhnout vydání své knihy *Ptáci Manitoby*. Později v New Yorku dostal zakázku na tisíc kreseb různých zvířat pro

Century Dictionary a seznámil se tam s F. M. Chapmanem, vynikajícím ornitologem, se kterým se dohodnul na tom, že bude dělat ilustrace pro jeho knihy *Rukověť ptactva Ameriky* a *Život ptactva* (Seton Barber, 2005).

Seton podnikl několik cest po Velkých jezerech během kterých se několikrát setkal s indiány a snažil se poznamenat si co nejvíc indiánských názvů zvířat a ptáků. Na jedné z cest ho potom postihl záchvat akutního revmatismu v pravém kolenu, což mu do značné míry znemožnilo chodit na lovy a věnovat se pozorování zvířat. Když podnikal další cesty, musel jet na koni nebo na kánoi. Zhoršení zdravotního stavu bylo pro Setona velmi nešťastnou událostí, která ho přiměla odjet znovu do Londýna a odtud do Paříže. Seton trávil svá odpoledne tím, že chodil do botanické a zoologické zahrady a skicoval. Výstavní komise vysoce ocenila jeho obraz *Spící vlk*, který namaloval, když si v zoologické zahradě všimnul vlka spícího každý den ve stejné poloze na stejném místě a poskytujícího mu tak ideální model. Další Setonův velký obraz *Marné čekání* zobrazující smečku vlků požírajících mrtvolu člověka komise odmítla, avšak později na výstavě v Torontu získal Setonovi sympatie mladé indiánky Pauliny Johnsonové, která podle svých slov pocházela z kmene Vlků a udržovala pak se Setonem přátelství až do své smrti (Seton Barber, 2005).

V roce 1894 se Seton naposledy vrátil do Francie a setkal se tam se svou budoucí ženou Grace Gallatinovou, kterou si vzal v červnu 1896. Oba je spojovala láska k přírodě a lovecká vášeň, ale rozdíl mezi nimi nakonec zvítězily, a přestože měl Seton s manželkou dceru Ann, po několika letech se úředně rozvedli (Pecha, 1999).

Seton začal pořádat přednášky, kterými chtěl původně pouze upozornit na své povídky a knihy o zvířatech, aby se tak lépe prodávaly, brzy však poznal, že i samotné přednášky, při kterých naplno využíval svůj herecký talent a napodoboval také hlasy zvířat, jsou výborným zdrojem příjmů. Stal se úspěšným autorem zvířecích povídek a poprvé v životě se mu podařilo zabezpečit se finančně na delší dobu. Jedním ze Setonových literárních vzorů byl americký básník pobývající tou dobou v Londýně John Burroughs. Seton byl velmi dotčený a šokovaný, když si v roce 1904 v měsíčníku *The Atlantic Monthly* přečetl Burroughsův útok na původnost svých děl a autentičnost svých zážitků. Burroughs ho víceméně označil za podvodníka a padělatele. Seton se rozhodl nebránit se hned, nýbrž vyčkal na vhodnou příležitost, kterou se stal banket pro

spisovatele v New Yorku. Seton zařídil, že seděl vedle Burroughse, a když mu svými otázkami dokázal, jak bylo jeho obvinění neoprávněné, dočkal se v *The Atlantic Monthly* omluvy.

„Pane Burroughsi, pracoval jste někdy na speciální studii o vlčích?“

„Ne.“

„Byl jste někdy na lovu vlků?“

„Ne.“

„Fotografoval jste nebo aspoň kreslil vlky v zoo?“

„Ne.“

„Stahoval jste někdy kůži z vlka nebo ho pitval?“

„Ne.“

„Byl jste někdy v krajině, kde žijí vlci?“

„Ne.“

„Viděl jste někdy divokého vlka?“

„Ne.“

„A podle jaké logiky můžete tedy soudit mne, který všechno to dělal stokrát?“

(Seton, 1951, 342).

Seton se krátce potom dočkal Burroughsovy upřímné omluvy:

Výsledkem tohoto rozhovoru byla veřejná omluva za útok, v níž Burroughs řekl: „Existují někteří přírodovědci vědecky suší, někteří sentimentální, jiní senzační a jen málokteří jsou opravdu na výši. Thompson Seton jako umělec a vypravěč se v tomto ohledu řadí k těm nejlepším; je vsutku skvělý.“ (Seton, 1951, 342-343).

Seton si nakonec získal Burroughsovu náklonnost zvláště poté, co ho pozval na své sídlo v Cos Cob v Connecticutu a předvedl mu svou sbírku dvou tisíc vlastních fotografií zvířat, přes tisíc kůží různých savců, dva tisíce ptačích kožek, tisíc kreseb ptáků a jiných zvířat a třicet svazků svých deníků popisujících všechny jeho cesty za

předchozích třicet let. Burroughs a Seton se také úspěšně přičinili o přijetí zákona na ochranu stěhovavých ptáků (Pecha, 1999).

4.6 Založení prvního kmene

Seton stále více cítil vnitřní potřebu přijít s reformou výchovy dětí a mládeže, která by respektovala přirozené zákony života v přírodě. Poznáváním přírody a učním se tábornickým dovednostem chtěl vychovat nepokřivené mladé lidi s láskou ke zvířatům i přírodě vůbec a s dobrým charakterem. V roce 1900 si Seton postavil malý srub v krásném prostředí blízko New Yorku, ale stal se trnem v oku místním lidem. Především tamní mladíci mu ničili farmu, a protože si Seton myslel, že byli právě v nejvhodnějším věku, napadlo ho uspořádat pro ně tábor a zkusit, zda pravidla, o kterých uvažoval, mohou v praxi pomoci s výchovou mládeže. Na Setonovo pozvání přišlo čtyřicet dva chlapců. Seton je nechal vybit všechnu energii plaváním a zápolením a pak se je snažil zaujmout vyprávěním o indiánech, jejich zvycích a způsobu života. Jeho záměr byl úspěšný a z chlapců se stal „kmen“, který si zvolil náčelníka, místonáčelníka, radu dvanácti, strážce ohně, kronikáře a strážce wampumu. Seton je učil především odvaze a čestnosti a získal tak přátele na celý život, z nichž podle jeho slov žádný nikdy nezklamal, což Seton pokládal za potvrzení svého názoru, že způsobem, který zvolil, se dají nejlépe zaujmout a v nezkaženém prostředí přírody vychovat mladí lidé (Anderson, 1986).

4.7 Počátky woodcraftu

Rok 1902 byl přijat za počátek woodcraftu.

Roku 1903 byl založen první oficiální kmen Modré volavky v New Yorku a vyšlo první vydání překrásné knihy *Dva divoši*, v nichž je prakticky rozveden woodcrafterský program.

V roce 1904 se Seton vydal přednášet o myšlenkách woodcraftu i do Anglie, ale nesetkal se s takovým ohlasem jako v Americe.

Při dalším pobytu v Anglii se sešel s generálem Robertem Baden-Powellem, hrdinou od Mafekingu v Jižní Africe během burské války. Ten se již nějakou dobu zabýval myšlenkou na výcvik chlapců, ovšem nepomýšlel na jakoukoli organizaci. Seton u něho hledal pomocnou ruku na šíření woodcraftu v Anglii. Ze začátku bylo jejich vzájemné okouzlení podobnou myšlenkou veliké a Baden-Powell přijal s obrovským nadšením Setonův *Svitek březové kůry* (Jeal, 1989).

Jejich korespondence pokračovala a Seton dál psal a posílal další a další články o programu činnosti s tím, že Baden-Powell bude respektovat Setonovo autorství. Když v roce 1908 dostal Seton do rukou novou příručku skautingu a dozvěděl se o založení nové organizace, byl otřesen. Nebyla zde ani zmínka o indiánském vzoru, kmenovém zřízení či romantickém pojetí, zato se zde nacházel čistě vojenský model organizace, který žádá bezpodmínečnou poslušnost s polovojenskými uniformami, a nikde nebyla ani zmínka o jeho autorství (Seton Barber, 2005).

Boy Scouts Baden-Powella budil v USA zájem už dříve, ale teprve v roce 1910 byla založena první skautská organizace nazvaná Boy Scouts of America – BSA. V čele výkonného výboru stanul Seton jako nejznámější a nejvýznamnější osobnost pro tuto funkci. Seton se dal do díla tak, jak to cítil on. Na první lesní škole vůdců postavil týpí a do programu přiřadil obřady woodcrafterských indiánů (Jeal, 1989).

Ovšem k Baden – Powellovi se dostaly zvěsti o tom, co se děje, a tak byl Seton vytlačen z výkonného výboru a byla založena nová čestná funkce, bohužel pouze formální, do které Seton nastoupil.

Seton dál přednášel a šířil myšlenky BSA po Spojených státech a v roce 1911 napsal také příručku, která byla výkonným výborem kompletně předělána. V roce 1915 byl vedením označen za cizince (měl stále britské občanství), pacifistu, anarchistu a socialistu (Jeal, 1989).

Po tomto neúspěchu o přiblížení skautingu se věnoval jen svému modelu woodcrafterské organizace. V roce 1926 udělilo vedení BSA Setonovi Cenu stříbrného bizona. Bral to jako podání ruky a v roce 1930 navrhl sloučení Boy Scouts of America a Woodcraft League of America i za cenu obětování woodcrafterských dívek a žen, protože BSA bylo určeno pouze pro chlapce a muže, ale kladl si tolik podmínek, včetně naprosté

samostatnosti woodcrafterů uvnitř BSA, že to vedení zamítlo. To byl konec Setonových snah o sloučení obou organizací (Jeal, 1989).

4.8 Druhé manželství a adopce

Když se Seton oženil v roce 1935 s Julií Moses Buttree, bylo mu 75 let a jí 46. Již předtím spolu velice dobře spolupracovali na spoustě přednášek propagujících woodcraft, indiány a Setonovy knihy, což bylo v posledních letech jeho hlavním zdrojem příjmů. Julie doplňovala tyto přednášky indiánskými tanci a zpěvy ve stylovém oblečení. Napsala taky řadu knih o indiánech a *Rytmus rudého muže* byl samotným indiánům doporučen úřadem pro jejich záležitosti jako studijní text (Pecha, 1999).

Julie se dlouho snažila adoptovat dítě a roku 1935 se to málem povedlo, když chtěla adoptovat dva malé Mexičany. Kněz patřící k této rodině však vše překazil s tím, že Setonovi nemůžou slíbit, že budou děti vychovávat v katolické víře.

Až v roce 1938 se povedlo to, oč se oba tak snažili, a adoptovali holčičku. Ta byla křtěna indiánským medicinmanem a dostala indiánské jméno Payo Pai, česky Letní květina. Od svých čtyř měsíců doprovázela malá Dee na přednáškových turné své rodiče. Od dvou let tančila také indiánské tance a zpívala indiánské písně v indiánských krojích (Pecha, 1999).

23. října 1946 Seton umírá a je podle svého přání zpopelněn.

Dee Seton-Barberová se se svým manželem Dalem Barberem účastnila ve svých 58 letech Prvního mezinárodního setkání woodcrafterů konaného na Malém Waldenu v roce 1996 a já jsem měl tu čest, že jsem se mohl také zúčastnit.

5 Literární díla

Seton je autorem mnoha knih a publikací. Já se budu podrobněji zabývat jen těmi, které mě přímo ovlivnily k tomu, abych vstoupil do Ligy lesní moudrosti a abych začal „žít woodcraftem“. Všechny ostatní ,které byly vydány a přeloženy u nás jsou uvedeny v příloze na konci bakalářské práce.

Kniha *Dva divoši* je příběhem dvou dospívajících chlapců Yana a Sama, kteří se snaží žít a učit se věcem jako indiáni. Ve svém dobrodružném příběhu se např. naučí rozdělávat ohen třením dřev, střílet z luku nebo účastnit se opravdových lovů na jeleny.

Kniha *Rolf zálesák* popisuje příběh chlapce Rolfa, který uteče z farmy od zlého strýce do kanadské divočiny. Tady potkává indiána Quanaba, pod jehož vedením se Rolf stává neohroženým a zkušeným zálesákem a člověkem milujícím přírodu.

Kniha *lesní moudrosti* není přesný překlad, nýbrž upravený výbor ze dvou Setonových knih *The Book of Woodcraft and Indian Lore* a *The Birch Bark Roll of Woodcraft*. *Svítek březové kůry* vydal Seton asi třicetkrát a pokaždé se nějak lišil. Seton totiž stále zdokonaloval podle své praxe organizační stránku woodcraftu.

6 Woodcraft

Co to vlastně je woodcraft?

Z lingvistického hlediska je „woodcraft“ složeninou dvou anglických slov – „wood“ (s významy „dřevo“ a „les“) a „craft“ (s mnoha možnostmi překladu, např. „řemeslo“, „živnost“, „umění“ nebo „cech“). Samotné slovo woodcraft má podle slovníku následující významy:

- a) znalost lesa
- b) lesnictví
- c) myslivost

Woodcraft v tom smyslu slova, který je zájmem této práce, značí ideovou podstatu hnutí založeného E.T. Setonem, takzvaným „otcem woodcraftu“.

Zažitým českým ekvivalentem je výraz „lesní moudrost“. Ovšem hlavní zásluhu na tom, že Setonův woodcraft zapustil v českých zemích kořeny tak brzo, tak hluboko a hlavně v tak autentické podobě, má středoškolský profesor Miloš Seifert – Woowotanna, který se stává hlavním a vlastně nadlouho jediným hlasatelem myšlenky lesní moudrosti. (Kožíšek, 2006)

Ovšem přesně popsat, co to vlastně woodcraft je, se jednoznačně nepodařilo ani jeho samotnému zakladateli.

Existuje spousta definic, avšak žádná z nich dnešnímu člověku nic neřekne. Podle Setona je woodcraft výchova člověka s modrou oblohou nad hlavou, podle Kupky je náplní woodcraftu něco, o čem Seton ve svých knihách vůbec nepíše.

A právě v tom je síla i slabina Setonova systému: nedostatečné organizační a metodické propracování je spíše inspirací než návodem ke konkrétnímu jednání. Na druhé straně lze říci, že jeho obecně formulované myšlenky zůstávají v platnosti i při značných změnách podmínek. (Hanuš, 1994)

Mnoho definic se však víceméně shoduje na tom, že:

- woodcraft je výchova a sebevýchova pro lidi od 4 do 94 let
- woodcraft je výchova ve volném čase

- woodcraft je výchova v přírodě

Je mnoho hnutí a organizací, které jsou zaměřeny na výchovu ve volném čase a v přírodním prostředí. Woodcraft se od nich liší metodami a prostředky, které používá. Myslím, že není nutné jasně woodcraft vymezit a snažit se ho za každou cenu pouze pomocí definice nějak odlišit např. od skautingu. Každý začínající woodcrafter jistě jeho podstatu brzy vycítí a pochopí.

Zastavím se hned u prvního výše zmíněného bodu.

Woodcraft je výchova a sebevýchova pro lidi od 4 do 94 let.

Je to skutečně tak? Je woodcraft pro každého?

Nejen já si myslím, že nikoliv. Woodcraft je jen pro ty osobnosti, které osloví právě to, co v něm není jasně definované. Každý má však podle mého názoru možnost si zkusit, jestli touto osobností je, nebo se jí chce stát.

Woodcraft nikdy nebyl a nikdy se nestane masovým hnutím. Jeho zakladatelé ani dnešní členové Ligy lesní moudrosti se nesnaží budovat velkou organizaci či oslovovat společnost ideologií všeobecně přijatelnou. Naopak, vždy jim šlo především o naplnění myšlenek, ze kterých se woodcraft zrodil, o život v přírodě a ve woodcrafterských kmenech. Ty ovšem nikdy nebyly početné, woodcrafteri byli vždycky individualisté, většinou velmi nonkonformní a někteří i „mechem obrostlí“. Významnou zásluhou hnutí, které vždy stálo spíše na okraji společnosti než v jejím středu, je jeho velmi specifický vklad, důležitý přínos ke společenské a kulturní diverzitě.

Na rozdíl od skautů, kteří se jednoznačně hlásí k tomu, že jsou dětskou organizací a místo dospělých v ní je jen na postech vedoucích, funkcionářů nebo jejich pomocníků, woodcraft by měl vytvářet i podmínky pro sebevýchovu dospělých.

Prostředky a metody této výchovy jsou:

- táboření a metody v přírodě (dle devíti zásad woodcraftu)

- všestranně harmonický rozvoj osobnosti (na základě plnění činů a Velkých činů dle Svitku březové kůry)
- morální a mravní vývoj (podle Zákona čtyřnásobného ohně)

To vše má vést ke službě ostatním, a to nejen na úrovni kmene.

6.1 Devět hlavních zásad woodcraftu

1. **Hnutí lesní moudrosti má sloužit** vlastně k rekreaci – ozdravení a osvěžení člověka.
2. **Woodcraft je táboření**, prostý život omezený na skutečné potřeby a zároveň vyvrcholení pobytu v přírodě.
3. **Samospráva** - řízení zvnějšku není zdaleka tak účinné jako řízení zevnitř. Proto poskytujeme táborům co nejširší samosprávu. Každý řádný člen má právo mluvit do společných věcí.
4. **Kouzlo táborového ohně**. Jen prastarý posvátný oheň živený dřevem má schopnost dojímat a rozeznávat v nás struny vzpomínek na dávnou prostou minulost. Když lidé sedí spolu u táborového ohně, jakoby ze sebe shodili moderní slupku a navrátili se k primitivismu, aby se setkali jako člověk s člověkem. Proto je táborový oheň skutečným středobodem každého našeho táboření.
5. **Výchovné prostředky** v duchu lesní moudrosti. Uvědomili jsme si, že cílem naší výchovy není učenost ale „mužnost“. Hledali jsme tedy takové prostředky, které rozvíjejí to nejlepší v povaze jedince, které nejvíc přispívají k tělesné zdatnosti a které lze užívat v přírodě.
6. **Pocty dle stanovených měřítek**. Nesnažíme se porazit ostatní, ale povznést sami sebe. V našich nesoutěživých zkouškách jsou protivníky čas, prostor a přírodní síly.
7. **Osobní vyznamenání** za osobní výkony. Každý má možnost uspět tím, že splní standardní úkoly, což podněcujeme osobními vyznamenáními, o které děti rády usilují.
8. **Ideální hrdina, ideální vzor** (u Setona je tímto ideálem indián). Chlapci od 10 do 15 let mají většinou čistě vnějškové ideály. Proto před ně stavíme ideální vzor, který však musí být i čistý, mužný, statečný, všem dobře známý a který je s jistotou vede k vyšším věcem.

9. **Malebnost ve všem.** Malebnost má účinek magický a nadto jemný a neodolatelný, protože působí na podvědomé složky osobnosti. Využíváme kouzla udělování titulů, pestrých krojů, obřadů, tanců a písní.

(Seton, 1970)

6.2 Činy a velké činy

Jednou z nejdůležitějších činností každého woodcraftera je plnění orlích per spojeného s překrásným příběhem Stoupaní na horu, uvedeného v příloze na konci práce.

Proč zrovna orlí pera?

Orel, nejsilnější pták, má podle indiánské tradice nejbystřejší zrak a je nejbojovnější ze všech ptáků. Proto je symbolem síly, odvahy a moci. Jeho per využívali Indiáni, aby vyjádřili nějaký vynikající a velmi hodnotný výkon. Po té si orlí pero přidělali na svou čelenku. Orlí pero je krásný symbol. (Kupka, 1997)

Rozeznávají se dva druhy činů:

Čin je prostý výkon, za který se uděluje orlí pero. Měl by to být skutečně velmi dobrý výkon v daném oboru.

Velký čin je podstatně náročnější výkon ve stejném oboru jako čin. Ten kdo jej dokáže dostane velké orlí pero.

Velice důležité je, že všechny pocty (činy, velké činy, mistrovství) představují měřítko, nikoliv soutěž. To znamená například, že pocta není udělena tomu, kdo vyhrál závod, ale všem, kdo uběhl závod v určitém čase.

Woodcraft není o tom pokořit druhého, ale o tom povznést sama sebe.

6.3 Zákon čtyřnásobného ohně

Náčelník obvykle vykládá čtyřnásobný oheň v této zkrácené podobě:

Čtyři světla zažehnutá z velkého ústředního ohně jsou **krása, pravda, síla a láska**.

Z každého světla vycházejí tři paprsky:

Buď čistý, silný a vždy ochraňuj přírodu.

Mluv pravdu, buď pokorný, hraj čistě podle pravidel.

Buď odvážný, mlčenlivý a poslouchej.

Buď laskavý, ochotně pomáhej, žij radostně.

Následující, poněkud delší formulace se užívá, když zapaluje čtyři světla někdo jiný než náčelník. Odříkává při tom zákony:

Toto je světlo krásy:

Buď čistý ty sám i místo, kde žiješ.

Rozuměj svému tělu a měj k němu úctu. Je chrámem ducha.

Buď přítelem všech neškodných tvorů. Chraň stromy a květiny, obzvláště dávej pozor na oheň v lese i ve městě.

Toto je světlo pravdy:

Čestné slovo je svaté.

Hraj poctivě. Falešná hra je totéž co zrada.

Buď pokorný. Uctívej Velkého Ducha a respektuj víru jiných.

Toto je světlo síly:

Buď odvážný. Odvaha patří k nejvznešenějším vlastnostem.

Mlč, dokud hovoří starší, a prokazuj jim úctu i jinak.

Buď poslušný. Poslušnost je základní povinnost na cestě lesní moudrosti.

Toto je světlo lásky:

Buď laskavý. Vykonej aspoň jeden dobrý skutek denně.

Ochotně pomáhej druhým. Konej své povinnosti.

Buď veselý. Raduj se z toho, že žiješ.

Při velkém sněmu můžeme přednášet plné znění zákonů:

Toto je světlo krásy.

Buď čistý ty sám i místo, kde žiješ. Není dokonalé krásy bez čistoty těla, duše a jednání. Tělo je posvátným chrámem ducha, uctívej proto své tělo. Čistota prospívá především tobě, pak lidem kolem tebe a ti, kdož zachovávají tento zákon, skutečně slouží své zemi.

Buď silný. Rozuměj svému tělu a měj k němu úctu. Je to chrám ducha, a není-li zdravé, nemůže být silné ani krásné.

Ochraňuj všechny neškodné tvory pro radost, kterou dává jejich krása. Chraň stromy, květiny a obzvlášť dávej pozor na oheň v lese i ve městě.

Toto je světlo pravdy.

Považuj své čestné slovo za svaté. To je zákon pravdy a pravda je moudrost.

Hraj poctivě, neboť poctivá hra je pravda a falešná hra znamená zradu.

Buď pokorný. Uctívej Velkého Ducha a respektuj víru jiných, neboť nikdo nezná celou pravdu a každý, kdo pokorně věří, má právo na naši úctu.

Toto je světlo síly.

Buď statečný. Odvaha patří k nejvznešenějším vlastnostem. Strach je u kořene každého zla. Neohroženost znamená sílu.

Mlč, dokud hovoří starší, a prokazuj jim úctu i jinak. V době zkoušky je mlčení těžší než mluvení, ale nakonec bývá silnější.

Buď poslušný. Poslušnost je základní povinnost na cestě lesní moudrosti. Poslušnost znamená sebeovládání a to je jádrem zákona.

Toto je planoucí světlo lásky.

Buď laskavý. Vykonej aspoň jednu nezištnou službu denně – i kdybys měl třeba jen rozšířit šterbinu v místech, kde vyráží na povrch pramínek.

Ochotně pomáhej. Konej své povinnosti pro povznášející pocit, který dává služba, neboť člověk čerpá ze služby sílu.

Bud' veselý. Raduj se z toho, že žiješ – neboť každá rozumná radost, kterou můžeš získat nebo dát, je nezničitelný poklad, který se zdvojnásobí pokaždé, když se o něj rozdělíš s jiným člověkem.

(Seton, 1970, 164-166)

6.4 Cíle woodcraftu

Cílem woodcraftu je výchova člověka, který by se měl stát:

- pečujícím o sebe a zodpovědným za své zdraví a tělesnou zdatnost
- všestranně a celoživotně se rozvíjejícím
- majícím pevné morální zásady a hledajícím pravdu
- žijícím v lásce a sloužícím svému okolí

To vše musí probíhat v úzkém sepětí s přírodou.

Všechny tyto zásady tedy mají vést ke zdravému životnímu stylu, v němž velkou roli hraje vztah k přírodě, a také k jakési morální nezkaženosti, jejímž výsledkem by měl být mimo jiné přátelský postoj k ostatním členům skupiny a potažmo ke všem lidem. V následujícím dotazníku jsem se pokusil zaměřit na to, zda jsou podobné kvality rozvíjeny u dětí navštěvujících LLM.

7 Vliv Setonových myšlenek na současnou mládež

V praktické části své práce jsem částečně vycházel z jedné ze svých předchozích seminárních prací, ve které jsem se zabýval především způsoby trávení volného času upřednostňovanými dětmi ze ZŠ Vlkova v Brně. Mého tehdejšího výzkumu se zúčastnilo 256 žáků - 110 chlapců a 146 děvčat – z šesté až deváté třídy této základní školy, tzn. ve věku 12 až 16 let. Vzorek tehdejších respondentů mé ankety tvořily typické „sídlištní“ děti, které navíc neměly v místě svého bydliště žádnou větší organizaci nabízející alternativy pro trávení jejich volna. Závěrem mé seminární práce tedy bylo mimo jiné i to, že naprostá převaha dětí účastnicích se této ankety tráví svůj volný čas „s přáteli ve

městě“. Z ankety dále vyplynulo, že většina těchto dětí tráví čím dál méně času s rodiči, a když už, tak nerada, a v jejich životě tak zcela chybí jakýkoliv dospělý vzor – rodičům či učitelům toto místo děti přiznaly pouze v ojedinělých případech.

Pro svou bakalářskou práci jsem se rozhodl použít čtyři otázky z tehdejšího dotazníku a šest dalších, které podle mého názoru nejjasněji mohou ukázat, zda zásady vštěpované v Lize lesní moudrosti a podobných organizacích smýšlení a chování svých členů nějakým způsobem pozitivně ovlivňují. Ve svém výzkumu porovnávám skupinu 64 členů Ligy lesní moudrosti ve věku od 12 do 18 let se skupinou 84 dětí ze základní školy Plovdivská a SUPŠ textilní – opět šlo o děti mezi 12 a 18 lety. Narozdíl od minulé ankety jsem se rozhodl nežádat o odpovědi pouze žáky druhého stupně základní školy, ale i žáky prvního a druhého ročníku školy střední, protože podle mého názoru je na mládeži od 16 do 18 let velmi patrný pokles vlivu rodičů a nárůst - často negativního - vlivu stejně starých přátel či jiných osob. Zajímalo mě, zda se tyto mnou předpokládané vlivy budou ve sledovaných skupinách nějak lišit.

Tentokrát jsem se také neomezil pouze na anketu pro děti a mladé lidi, ale požádal jsem o zodpovězení dvou otázek učitele ze stejné brněnské základní a střední školy a členy náčelnictva LLM, abych zjistil, jak vnímají postoje a chování svých svěřenců oni.

7.1 Výsledky dotazníku pro děti a mládež

Mého výzkumu se zúčastnilo celkem 148 dětí od 12 do 18 let, z toho 63 chlapců a 85 děvčat. Jak jsem zmínil výše, první skupinou byly děti vybrané základní a střední školy – celkem šlo o 84 dětí, 45 děvčat a 39 chlapců. Druhou skupinu tvořilo 64 členů LLM, 40 děvčat a 24 chlapců.

Děti vyplňovaly anonymně dotazník s následujícími deseti otázkami:

- Kterým aktivitám se věnuješ ve volném čase nejčastěji?
- Kterým aktivitám se věnuješ ve volném čase nejraději?
- Kde a s kým trávíš svůj volný čas nejčastěji?

- Kde a s kým trávíš svůj volný čas nejraději?
- Jak vnímáš využití svého volného času? Pociťuješ někdy nudu?
- Nabídka jakých volnočasových aktivit ti v okolí nejvíce chybí?
- Piješ ve volném čase alkohol?
- Setkal(a) ses někdy se šikanou ze strany kamarádů či spolužáků?
- Komu by ses světil(a) s vážnými problémy?
- Koho bys označil(a) za svůj vzor?

Výsledky každé otázky jsou znázorněny jednak v tabulce – první a druhý sloupec čísel udává počet a procenta respondentů první skupiny (tzn. základní a střední školy) a třetí a čtvrtý sloupec počet a procenta respondentů druhé skupiny (tzn. členů LLM), kteří zvolili tuto odpověď – jednak dvěma grafy pro větší názornost. První graf opět náleží dětem ze základní a střední školy, druhý dětem z LLM.

1. Kterým aktivitám se věnuješ ve volném čase nejčastěji?

Tuto otázku zkoumal v roce 1996 i Petr Sak, který porovnával skupinu 15 – 30letých se skupinou 15 – 18letých respondentů, kteří pomocí pětistupňové škály vyjadřovali četnost svých volnočasových aktivit. Stupeň 5 odpovídá aktivitám, kterým se respondenti věnují denně, stupeň jedna aktivitám, kterým se nevěnují nikdy. Pro srovnání zde uvádím výsledky Sakova výzkumu u mládeže mezi 15 a 18 lety, protože tato skupina je věkově bližší skupině mých respondentů. Sak do tohoto svého dotazníku začlenil 44 položek, následující tabulka zobrazuje prvních dvacet z nich (Sak, 2000, 133).

Aktivita	Index
Sledování televize	4,80
Poslech magnetofonu, CD	4,45
Povídání s přáteli, známými	4,41
Poslech rozhlasu	4,25
Studium, příprava na školu	3,95

Četba novin, časopisů	3,92
Odpočinek, nicnedělání	3,42
Četba knih	3,33
Schůzka s partnerem	3,07
Domácí práce	3,06
Procházky, toulky	2,96
Diskotéky, taneční zábavy	2,85
Milenecké aktivity	2,80
Sledování videa	2,75
Práce s počítačem	2,69
Aktivní sportování	2,67
Chov zvířat	2,41
Návštěva kina	2,38
Návštěva večírku, mejdanu	2,20

Odpovědi mých dvou skupin respondentů na první otázku:

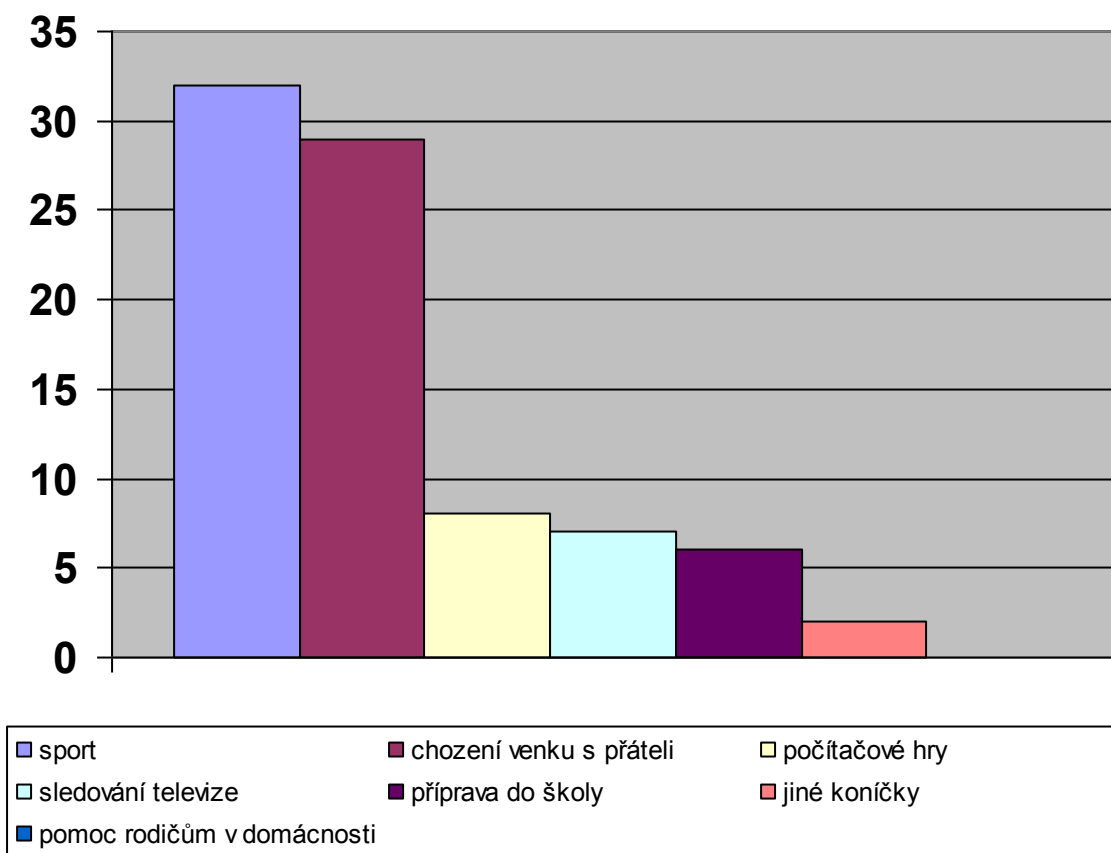
Sport	32	38,1%	30	46,9%
Chození venku s přáteli	29	34,5%	10	15,6%
Počítačové hry	8	9,5%	1	1,6%
Sledování televize	7	8,3%	5	7,8%
Příprava do školy	6	7,1%	5	7,8%
Jiné koníčky	2	2,4%	10	15,6%
Pomoc rodičům v domácnosti	0	0%	3	4,7%

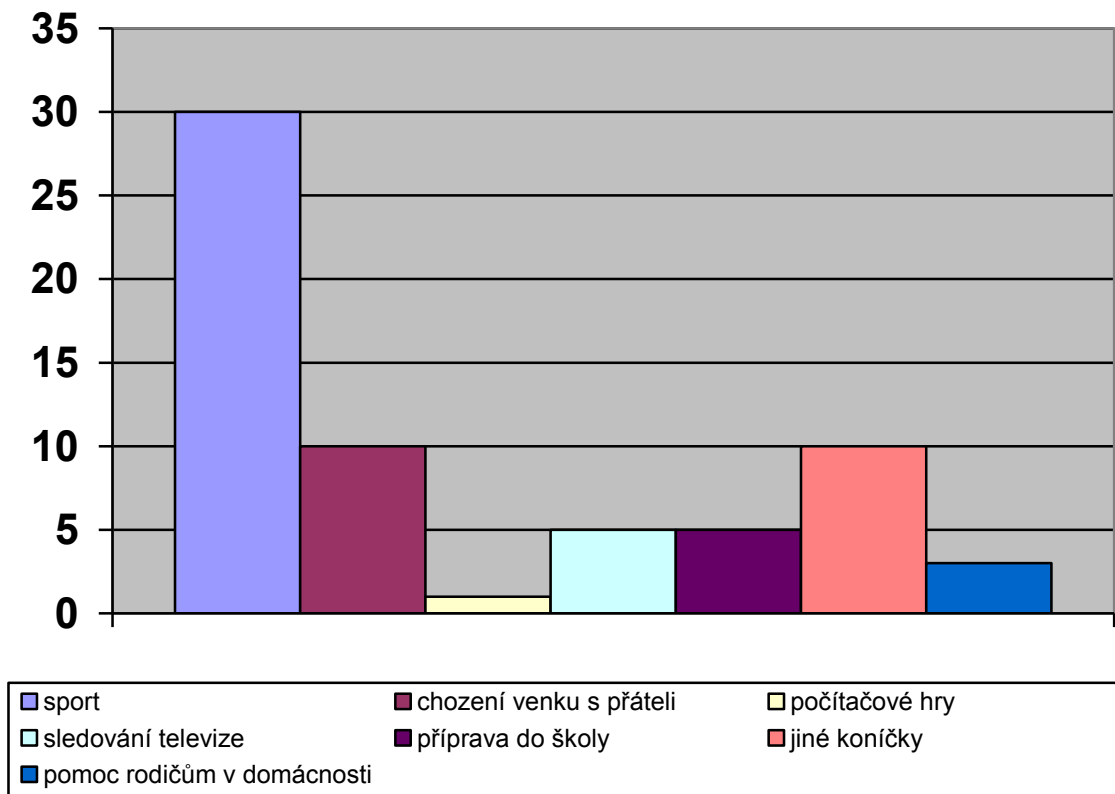
První místo u obou skupin zabral **sport**, který je u Saka naopak až na sedmnáctém místě. U první skupiny předstihl pouze těsně **pobývání venku s přáteli**, které bych osobně tipoval na první místo. Stalo se tak i z toho důvodu, že respondenti první skupiny mají na mysli i nepravidelně provozovaný sport v rámci sídlištních aktivit. Největší rozdíly mezi oběma skupinami se projeví v odpovědi **chození venku s přáteli**, **počítačové hry** a **jiné koníčky**.

Chození venku s přáteli se stalo druhou nejčastější aktivitou první skupiny respondentů, což není vůbec překvapivé vzhledem k faktu, že podobné trávení volného času je v současné době typickou zábavou dětí bydlících na sídlištích, a to zejména v oblastech, kde chybí patřičné zázemí nabízející jiné a hodnotnější využití volného času. Této odpovědi odpovídá ve výzkumu P. Saka nejvíce asi „povídání s přáteli, známými“, které se umístilo na třetím místě.

Zatímco výrazně více dětí z první skupiny dává přednost **počítačovým hrám**, druhá skupina uvádí častěji **jiné koníčky**. Děti z LLM jsou na pravidelných schůzkách kromě sportovních aktivit seznamovány s různými výtvarnými činnostmi či hudebními nástroji a mají tak šanci poznat mnoho způsobů trávení volného času, ze kterých se mohou stát jejich další koníčky.

Sledování televize narozdíl od Sakovy ankety, kde bylo nejčastější odpovědí, trochu překvapivě zaujímá až čtvrté, respektive páté místo.

2. Kterým aktivitám se věnuješ ve volném čase nejraději?

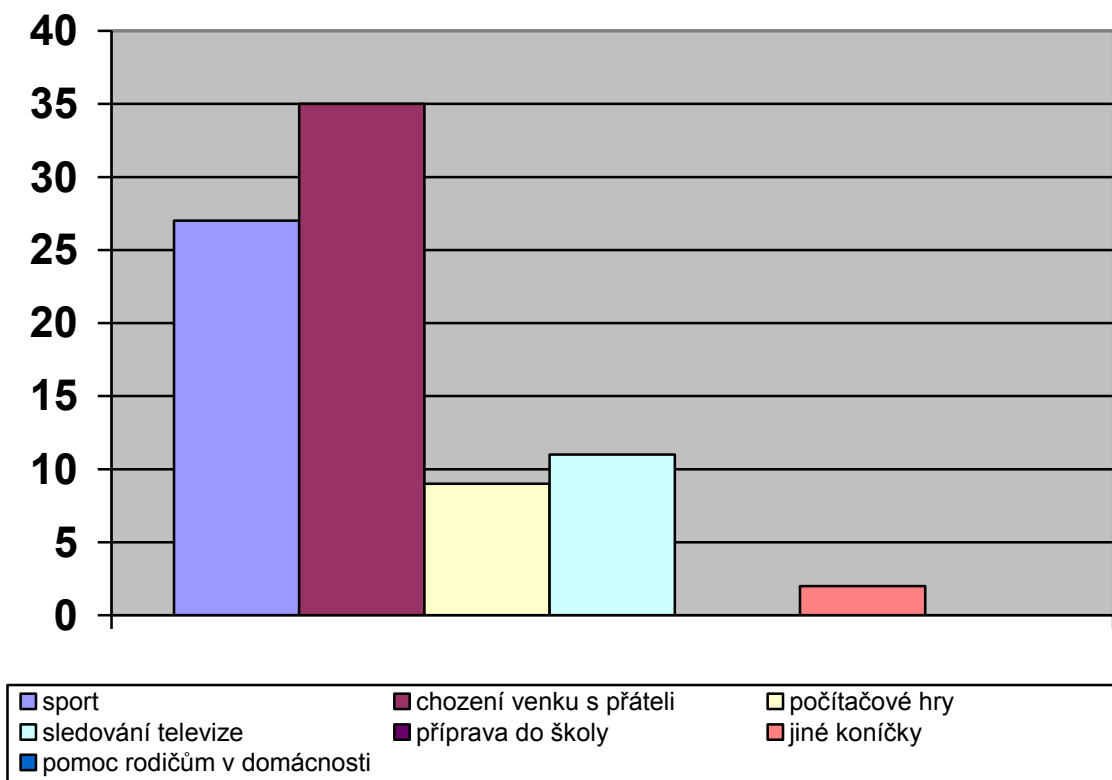
Sport	27	32,1%	34	53,1%
Chození venku s přáteli	35	41,7%	7	10,9%
Počítačové hry	9	10,7%	3	4,7%
Sledování televize	11	13,1%	6	9,4%
Příprava do školy	0	0%	0	0%
Jiné koníčky	2	2,4%	14	21,9%
Pomoc rodičům v domácnosti	0	0%	0	0%

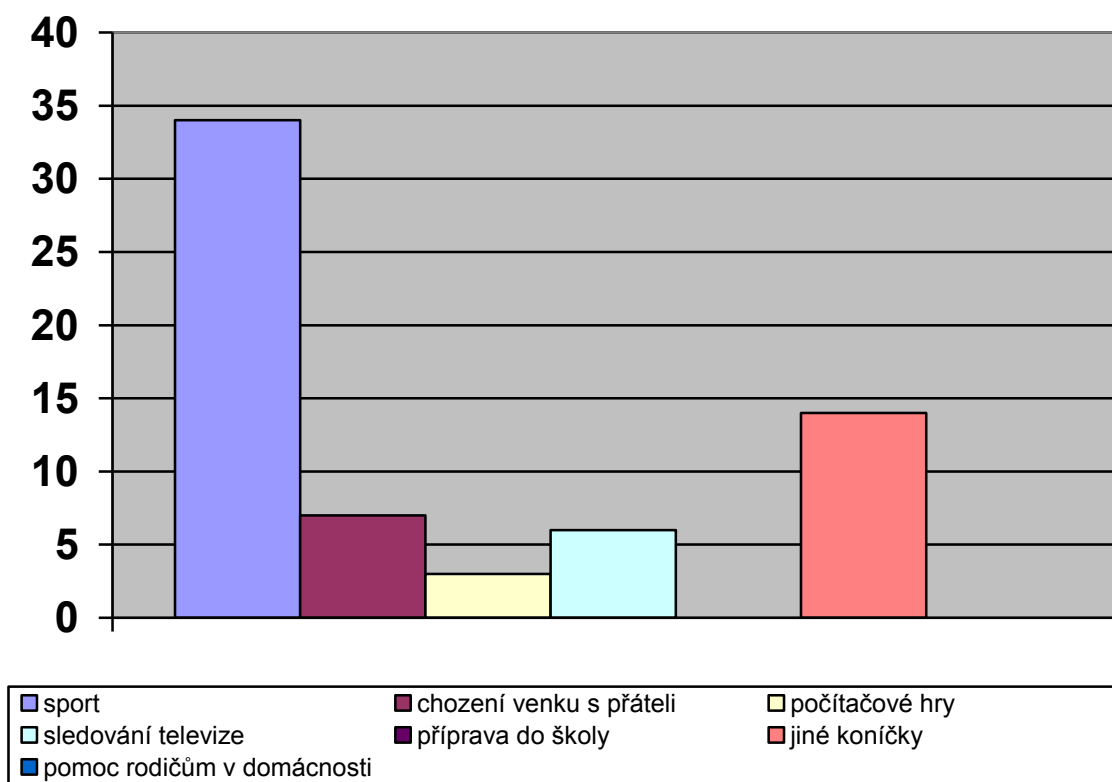
Stejně jako ve své předchozí seminární práci jsem se rozhodl odlišit aktivity, kterým se děti věnují nejčastěji a nejraději a tím zdůraznit, že se zdaleka nejedná o stejné

hledisko. Podle předpokladů se toto nejvíce promítlo u **přípravy do školy**, které se nejčastěji věnovalo dohromady v obou skupinách 11 dětí, nejraději se jí však nevěnuje nikdo. Stejně tak z této tabulky zmizeli tři respondenti z řad členů LLM, kteří v předchozí otázce uvedli, že jejich nejčastější aktivitou je **pomoc v domácnosti**.

Mírný nárůst u obou skupin zaznamenaly kategorie **počítačové hry** a **sledování televize**, u druhé skupiny i věnování se **jiným koníčkům** (dětí většinou uváděly sběratelství, deskové a karetní hry a chov domácích mazlíčků).

Obě skupiny respondentů se neshodly v kategoriích **sport** a **chození venku s přáteli**. Zatímco u první skupiny dětí ze základní a střední školy ubylo dětí, které se nejraději věnují **sportu** a na první místo se tak dostalo **chození venku s přáteli**, druhá skupina reagovala opačně a **sport** ještě posílil svoje první místo.

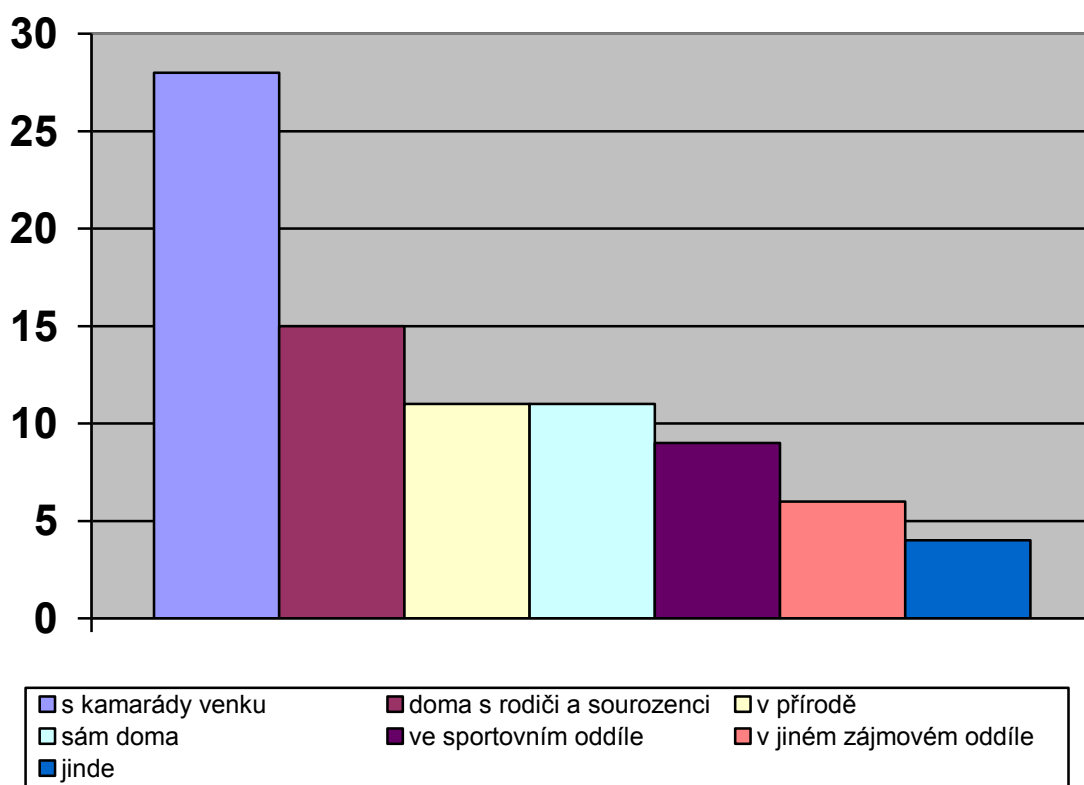

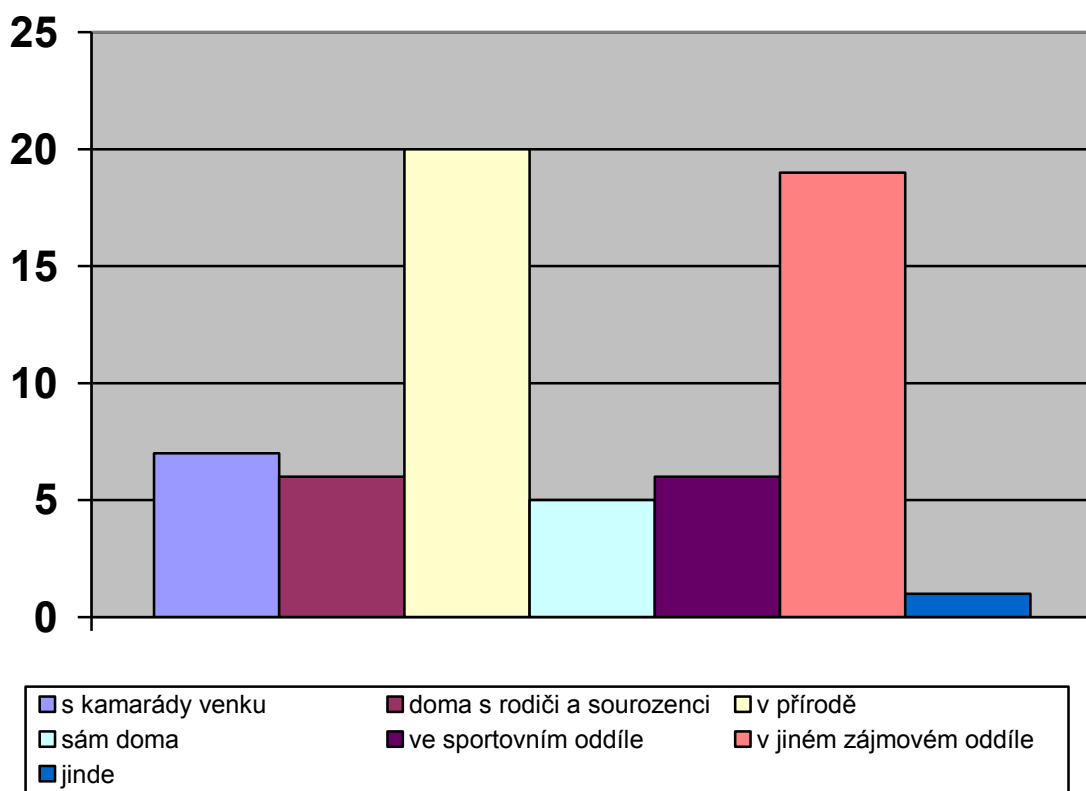
3. Kde a s kým trávíš svůj volný čas nejčastěji?

S kamarády venku, ve městě	28	33,3%	7	10,9%
Doma s rodiči a sourozenci	15	17,9%	6	9,4%
V přírodě	11	13,1%	20	31,3%
Sám/sama doma	11	13,1%	5	7,8%
Ve sportovním oddíle	9	10,7%	6	9,4%
V jiném zájmovém kroužku či oddíle	6	7,1%	19	29,7%
Jinde	4	4,8%	1	1,6%

Problematika **s kým a kde** je vlastně tématem téměř všech následujících otázek. Velmi zajímavé je srovnání respondentů, kteří v odpovědi na první otázku, jakými aktivitami se zabývají nejčastěji, velmi často uváděli **sport**. Šlo o 32 respondentů první

skupiny, kteří se nyní smrskli na pouhých 9 trávících svůj čas nejvíce **ve sportovním oddíle**. Tento výsledek potvrzuje předchozí domněnku, že většina z těch, kteří zvolili u první otázky odpověď **sport**, se sportu věnuje pouze neorganizovaně, a to **venku s přáteli, doma, v přírodě** atd. Také respondenti z řad členů LLM uvádí pouze málokdy **sportovní oddíl** jako místo, kde tráví nejvíc času – zvláště vzhledem k faktu, že v odpovědi na první otázku **sport** zvolilo 30 z nich. Tento rozdíl si vysvětlují tím, že sport je jednou z hlavních náplní schůzek a víkendových akcí LLM (**jiný zájmový kroužek** uvedlo 19 dětí), které v naprosté většině případů probíhají **v přírodě** (20 odpovědí).

4. Kde a s kým trávíš svůj volný čas nejraději?

S kamarády venku, ve městě	24	28,6%	5	7,8%
Doma s rodiči a sourozenci	4	4,8%	2	3,1%
V přírodě	23	27,4%	24	37,5%
Sám/sama doma	8	9,5%	5	7,8%
Ve sportovním oddíle	9	10,7%	5	7,8%
V jiném zájmovém kroužku či oddíle	5	6,0%	21	32,8%
Jinde	11	13,1%	2	3,1%

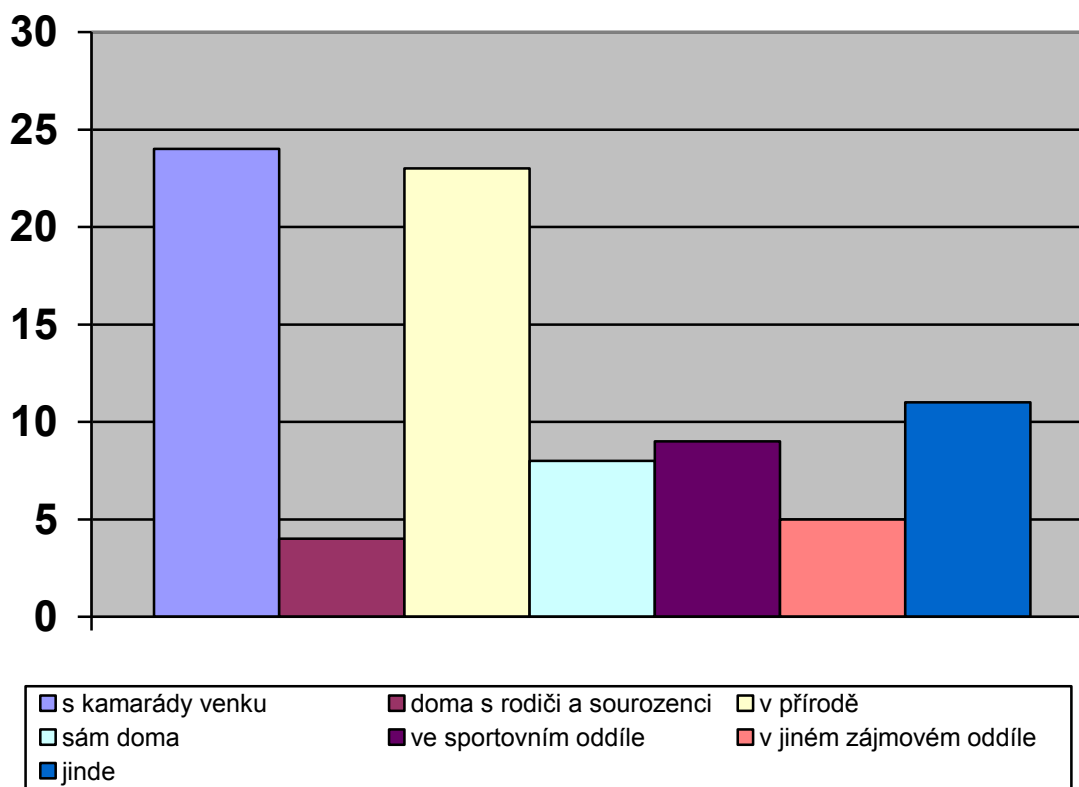
Zajímavé výsledky při dalším srovnání toho, kde a s kým tráví děti svůj čas nejčastěji a nejraději se objevily v kategorii **doma s rodiči**, ve které u této otázky dětí podstatně ubylo jak u první tak u druhé skupiny.

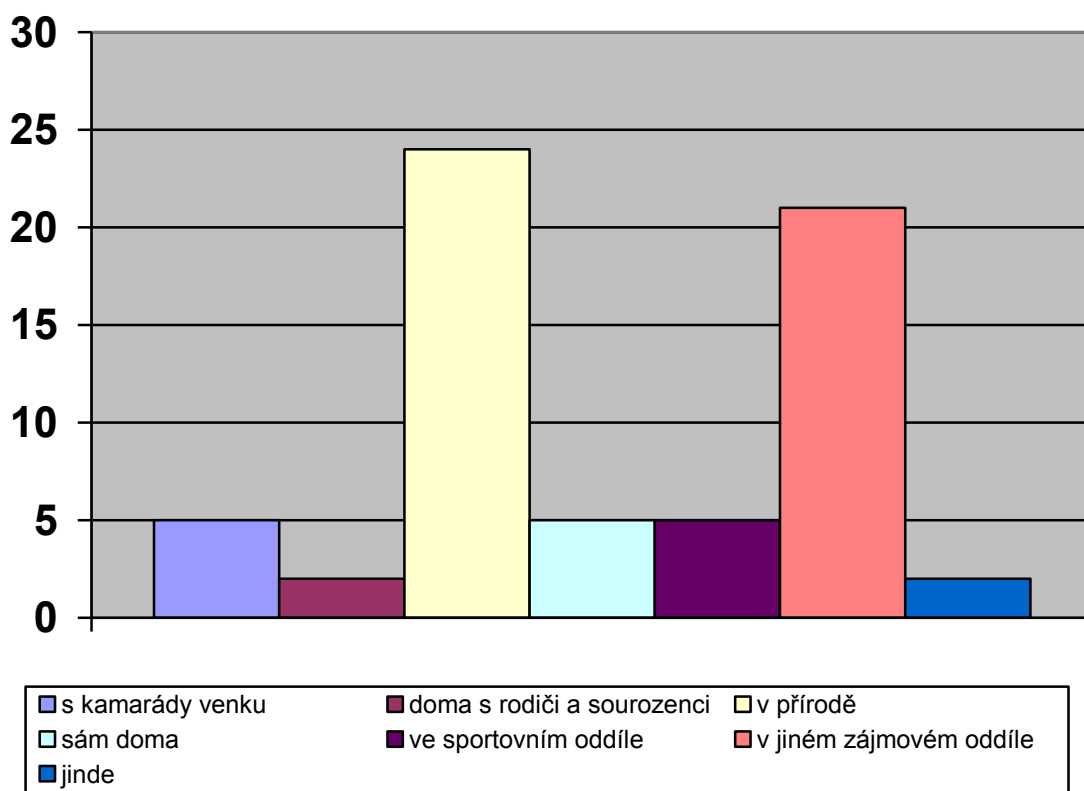

Naopak beze změn ve srovnání s předchozí otázkou odpovídaly děti, které zvolily **sportovní oddíl**, což znamená, že pokud chodí na pravidelné tréninky činí tak i nejraději. V této kategorii ubyla pouze jedna odpověď u dětí z LLM.

Zajímavě působí i to, kolik dětí z obou, ale obzvlášť z první skupiny najednou udává, že nejraději tráví svůj čas **v přírodě** (nejčastěji to bylo pouze 11 odpovědí, nejraději 23 odpovědí). Tento markantní rozdíl příkládám faktu, že děti z první skupiny nemají možnost se do přírody samy dostat, zatímco děti z LLM tam v rámci svých oddílů jezdí velmi často.

V první skupině také přibylo respondentů uvádějících odpověď **jinde**. Tuto možnost nejčastěji rozvedli jako trávení času na u-rampách, v internetových kavárnách, na diskotékách apod. Je tedy nutné tuto kategorii nejspíš chápat jako rozšíření kategorie **venku a přáteli**.

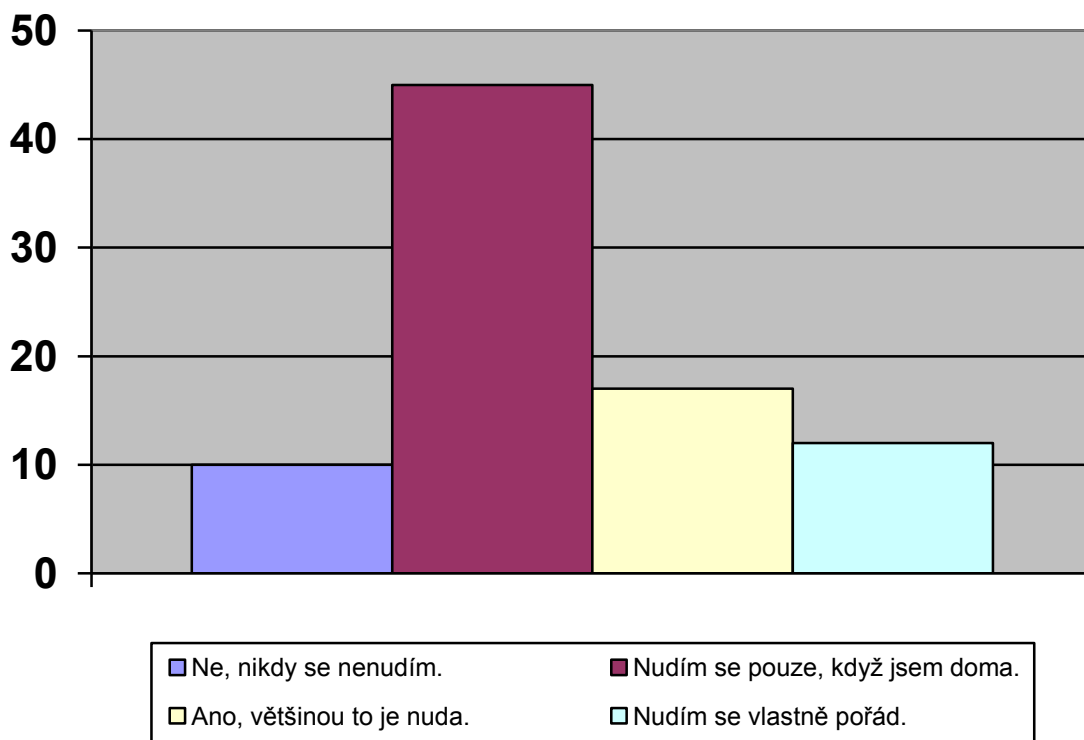
5. Jak vnímáš využití svého volného času, pocit'uješ někdy nudu?

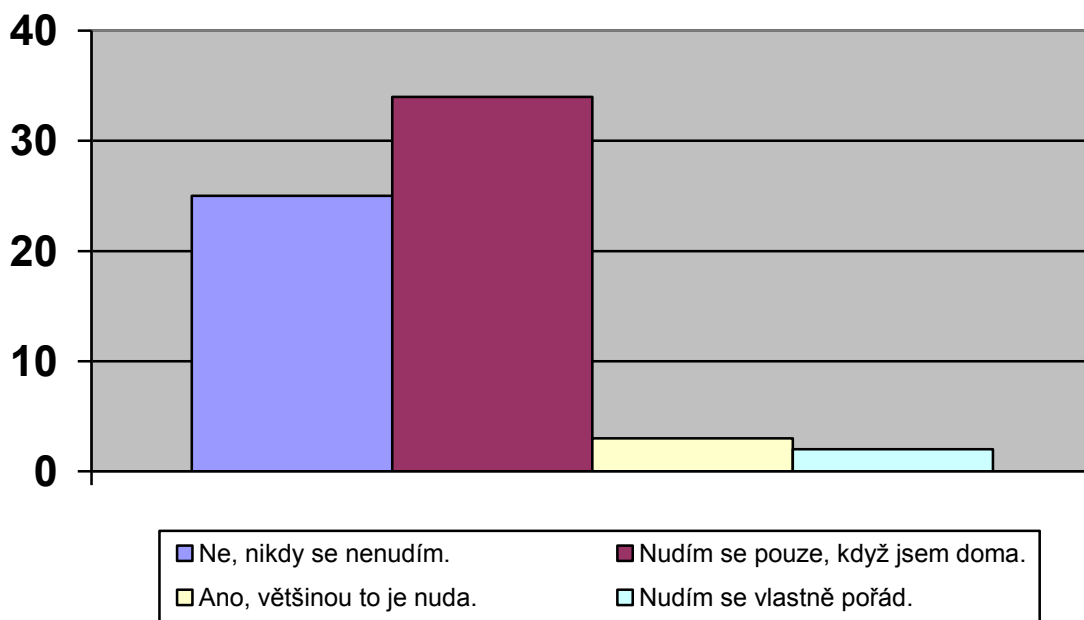
Ne, nikdy se nenudím.	10	11,9%	25	39%
Nudím se pouze, když jsem doma.	45	53,6%	34	53,1%
Ano, většinou to je nuda.	17	20,2%	3	4,7%
Nudím se vlastně pořád.	12	14,3%	2	3,1%

Do svého dotazníku jsem zařadil tuto otázku, protože si myslím, že pocit nudy je spouštěčem mnoha problémů, které si děti mohou během svého dospívání samy „vyrobit“, a proto je nutné snažit se je co nejvíc zabavit a nabídnout jim co nejrůznější možnosti jak plnohodnotně trávit volný čas. Naprostou převahu u obou skupin má odpověď **nudím se pouze, když jsem doma**. Jak v první tak v druhé skupině takto odpovědělo přibližně 53% dětí. Připomeňme, že na otázku, kde a s kým tráví děti svůj volný čas nejčastěji, odpovídalo dohromady 26 dětí (tzn. 31%) z první skupiny, že doma

– a to buď samy nebo s rodiči. U druhé skupiny tomu tak bylo celkem u 11 dětí, což je 17%.

Velmi pozitivních čísel u této otázky dosáhla skupina dětí z LLM, které dokonce ve 39% případů uvádí, že **nudu nepocítují nikdy**. U první skupiny je tak tomu naopak jen ve 12% případů. Ještě zajímavější čísla dostáváme po sečtení posledních dvou položek, tedy že se děti **nudí většinou či pořád**. Takto odpovědělo pouhých 7,8% dětí z LLM, ale 34,5% dětí ze základní a střední školy. Srovnání těchto dvou výsledků vybízí k závěru, že LLM a jiné organizace své svěřence dokáží zabavit a čím déle se dítě takto baví – a navíc rozvíjí a vzdělává – tím méně času mu zbývá na zábavu jiného, leckdy horšího druhu. Navíc naučí-li se dítě trávit se svou skupinou čas smysluplně, odnáší si mnoho podnětů, na které může navázat i ve svém dalším volném čase.

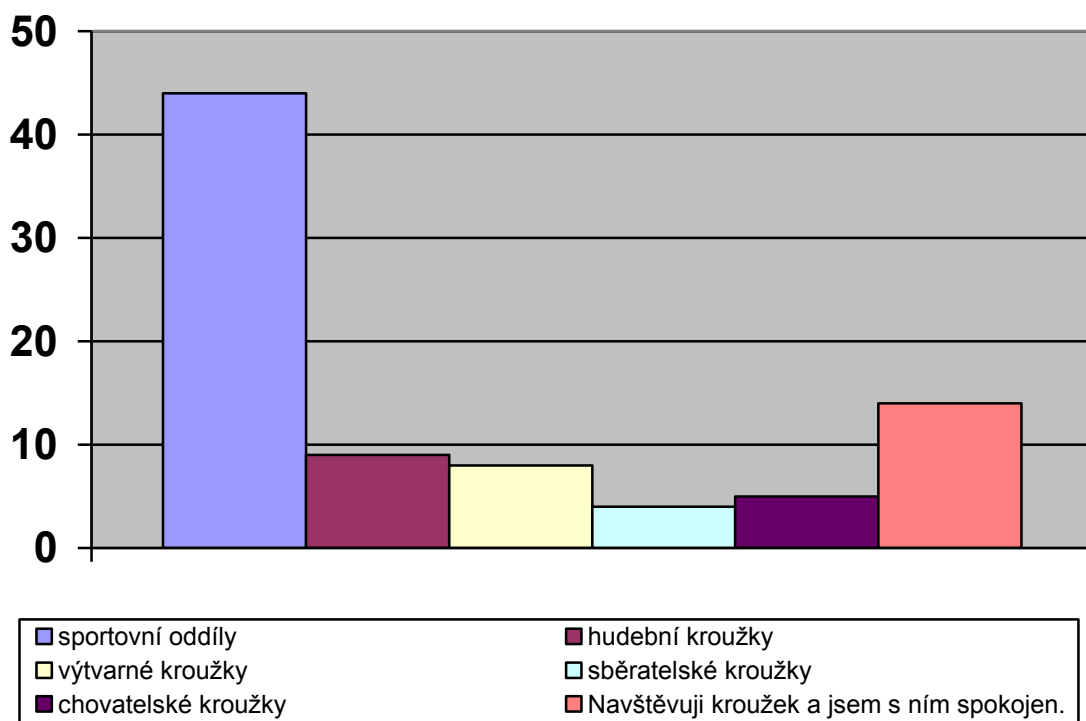

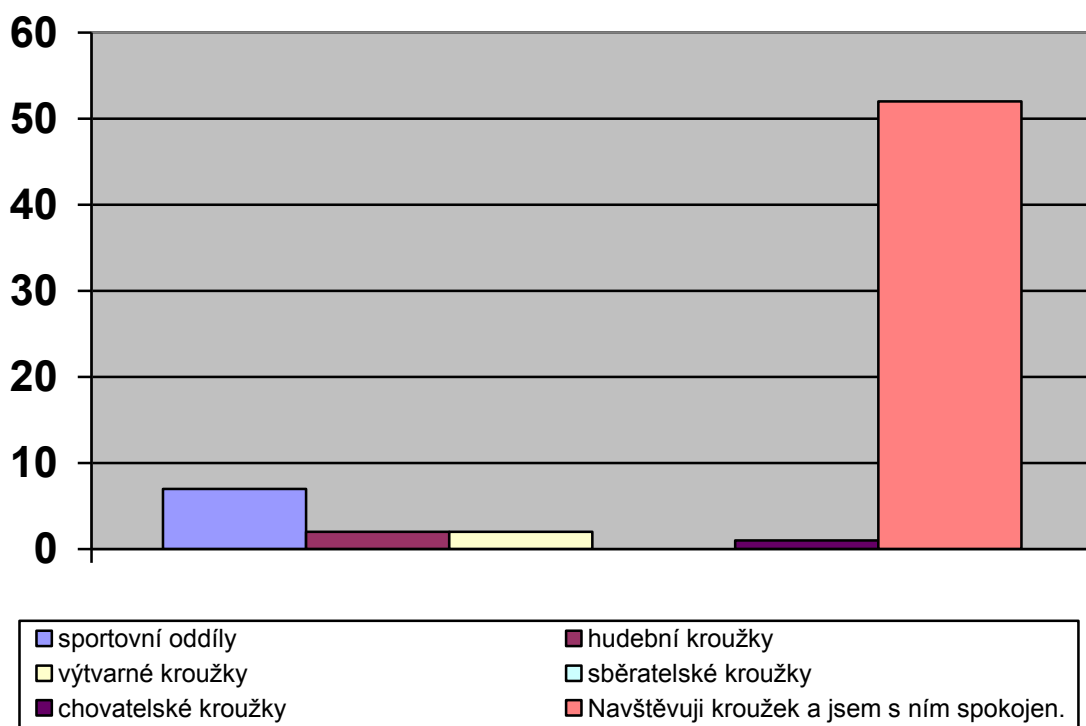
6. Nabídka jakých volnočasových aktivit ti v okolí nejvíce chybí?

Sportovní oddíly	44	52,4%	7	11,0%
Hudební kroužky	9	10,7%	2	3,1%
Výtvarné kroužky	8	9,5%	2	3,1%
Sběratelské kroužky	4	4,8%	0	0%
Chovatelské kroužky	5	6,0%	1	1,6%
Navštěvuji kroužek/oddíl a jsem s ním spokojen(a).	14	16,7%	52	81,3%

Procenta dosažená v odpovědích na tuto otázku se zatím nejvíce mezi oběma skupinami liší. Zatímco 81,3% dětí z LLM uvádí, že **navštěvuje oddíl a je s ním spokojeno**, první skupina zvolila tuto odpověď pouze v 16,7%. Srovnáme-li procentuální zastoupení prvních pěti odpovědí u první a druhé skupiny, je tedy jasně patrné, že děti první skupiny daleko více postrádají možnosti navštěvování různých kroužků, z toho

52,4% by volilo **kroužek se sportovním zaměřením**. Je ovšem nutné dodat, že jsem v tomto dotazníku respondentům nenabídl žádnou odpověď typu „Kroužky nenavštěvuji a tato možnost mi nechybí.“

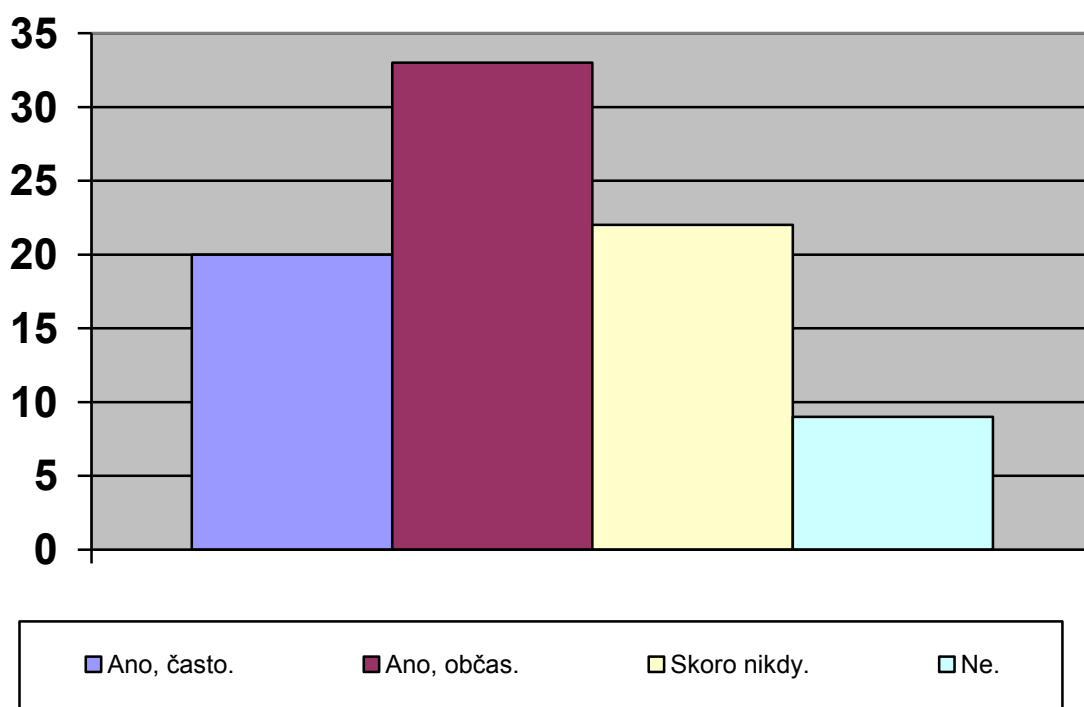

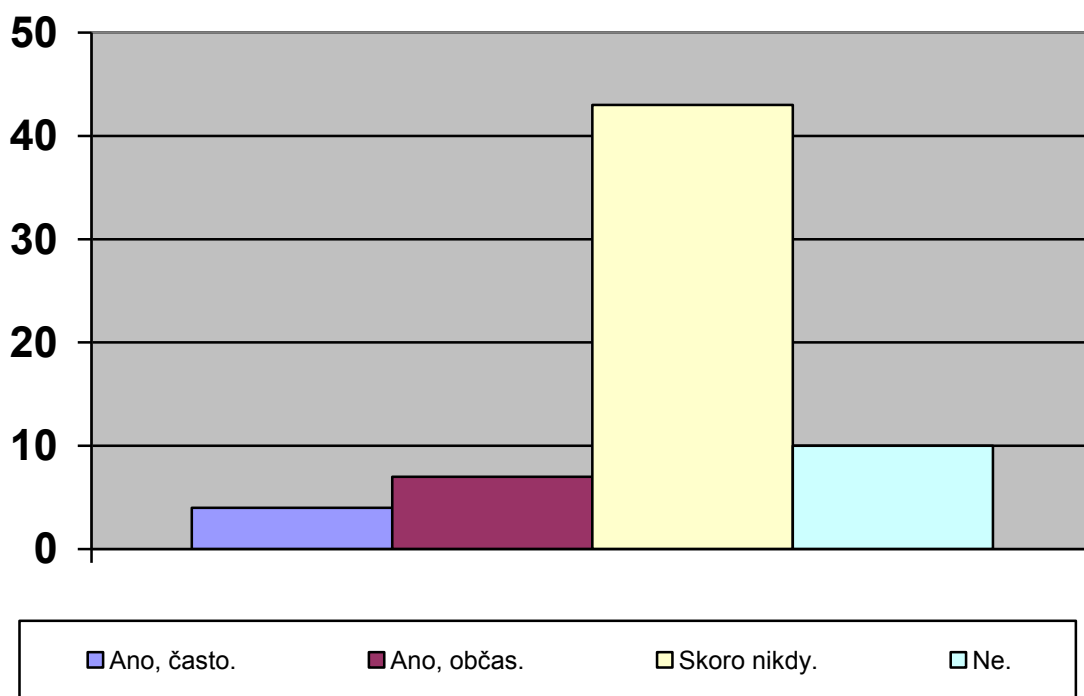
7. Piješ ve volném čase alkohol?

Ano, často.	20	23,8%	4	6,3%
Ano, občas.	33	39,3%	7	10,9%
Skoro nikdy.	22	26,2%	43	67,9%
Ne.	9	10,7%	10	15,6%

Otázka, zda děti pijí alkohol, je vzhledem ke stále se zvětšujícímu zájmu médií o tuto problematiku, velmi aktuální. Sám jsem ji zařadil také z toho důvodu, že si často uvědomuji, že alkohol je téměř vyloučen i ze zábavy dospělých na jakýchkoliv akcích LLM, a to nejen na akcích, kde dospělí vystupují coby vedoucí oddílů a kde by naprostá abstinence měla být samozřejmostí – jak však víme z mnoha reportáží o chování vedoucích na dětských táborech atd., ne vždy tak tomu skutečně je, ale i na akcích určených pouze pro dospělé, bývalé odchovance LLM. Alkohol se prostě k zásadám

vyznavačů woodcraftu a k jejich životnímu stylu jaksí nehodí a mladí členové LLM tak naprosto přirozeně přejímají tento vzor. Součet posledních dvou odpovědí, v nichž děti udávaly, že nepijí alkohol **skoro nikdy** nebo **nikdy**, dává u první skupiny 36,9%, u dětí z LLM je to 83,5%. Naproti tomu součet procent u odpovědí **často** a **občas** je u první skupiny 63,1%, u druhé pouze 17,2%. Výsledek první skupiny bohužel odpovídá známému trendu mezi mladými popíjet alkohol v partě kamarádů už od velmi nízkého věku.

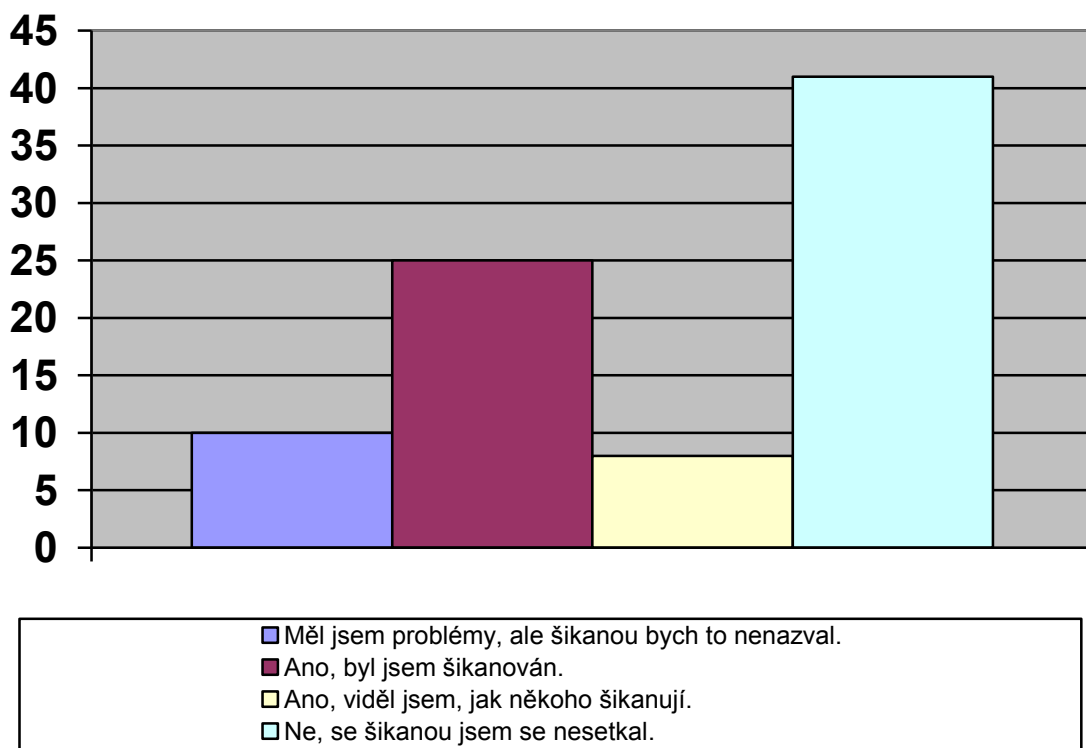
8. Setkal(a) ses někdy se šikanou ze strany kamarádů či spolužáků?

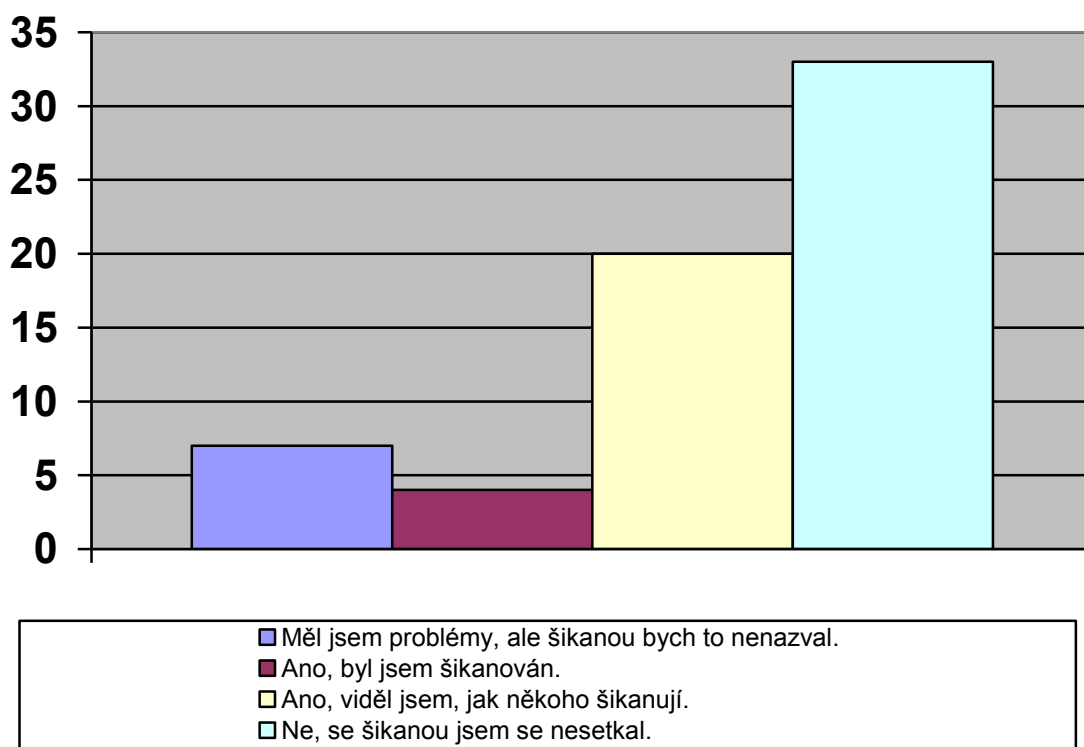
Měl(a) jsem problémy, ale přímo šikanou bych to nenazval(a).	10	11,9%	7	10,9%
Ano, byl(a) jsem šikanován(a).	25	29,8%	4	6,25%
Ano, viděl(a) jsem, jak někoho šikanují.	8	9,5%	20	31,3%
Ne, se šikanou jsem se neseťkal(a).	41	48,8%	33	51,6%

Asi polovina dětí v obou skupinách udává, že **se se šikanou nikdy neseťkaly** a podobné výsledky obě skupiny dosáhly také u odpovědi, že **měly problémy, ale přímo o šikanu spíše nešlo**. Tuto odpověď zvolilo 11,9% dětí z první a 10,9% dětí z druhé skupiny. Podobné výsledky nejsou překvapivé vzhledem k tomu, že i členové LLM jsou samozřejmě také žáky běžných českých škol, na kterých bohužel větší či menší problémy se šikanou jsou.

Zajímavé je, že ačkoliv dohromady 39,3% dětí z první skupiny a 37,6% dětí z druhé skupiny udává, že **bylo šikanováno nebo šikanu vidělo** – tyto součty opět vypadají podobně - z výsledků jasně vyplývá, že oběťmi šikany se stávají daleko častěji děti z první skupiny, a to ve 29,8% případů. Děti z LLM tuto možnost zvolily jen v 6,25%. Tento fakt příkládám tomu, že dítě, které tráví většinu svého času v přátelské skupině nějakého oddílu, kde navíc není jen mezi stejně starými dětmi, ale i mezi staršími, se kterými se musí naučit vycházet a prosadit se mezi nimi, pravděpodobně svým přirozeně sebevědomým chováním v kolektivu vybízí spolužáky k šikaně daleko méně než děti ostatní.

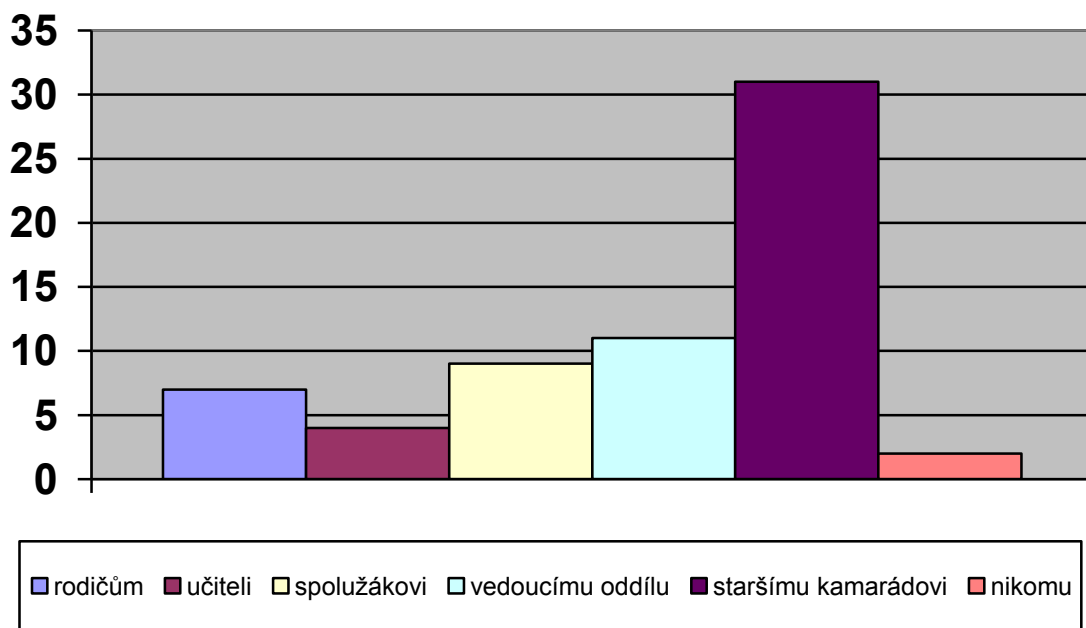
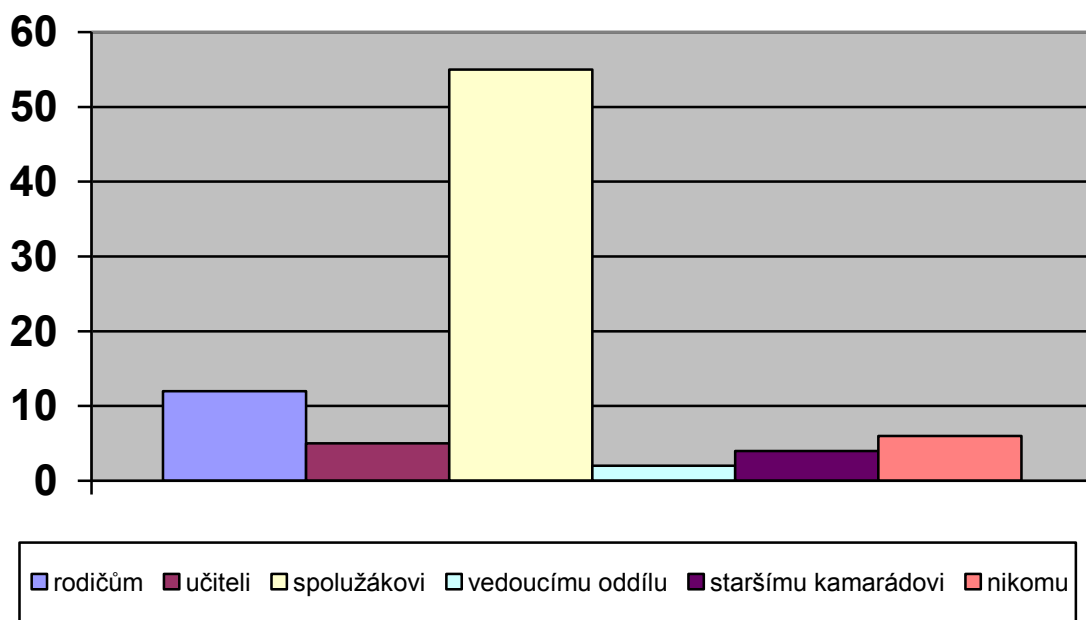
9. Komu by ses svěřil(a) s vážnými problémy?

Rodičům	12	14,3%	7	10,9%
Učiteli	5	6,0%	4	6,3%
Spolužákovi	55	65,5%	9	14,1%
Vedoucímu oddílu	2	2,4%	11	17,2%
Staršímu kamarádovi	4	4,8%	31	48,4%
Nikomu	6	7,1%	2	3,1%

Podobně nízkých výsledků obě skupiny dosáhly, když odpovídaly, že by se nesvěřily **nikomu** (první skupina 7,1%, druhá skupina 3,1%), nebo že by se svěřily **učiteli** (první skupina 6,0%, druhá skupina 6,3%). Bohužel poměrně málo dětí se také rozhodlo, že by se svěřilo **rodičům** (první skupina 14,3%, druhá skupina 10,9%).

Další dospělé autoritě – **vedoucímu oddílu** – by se svěřilo poměrně hodně dětí z LLM (17,2%), ale pouze 2,4% dětí z první skupiny. Připomeňme, že respondenti první skupiny uváděli v odpovědi na třetí otázku tohoto dotazníku (kde a s kým tráví svůj volný čas nejčastěji) **sportovní oddíl (10,7%) a jiný zájmový kroužek či oddíl (7,1%)**. Dohromady tedy víme jistě o 17,8% z nich, že nějaký oddíl navštěvují, ale pouze 2,4% by se svěřila jeho vedoucímu. Pravděpodobně je to i tím, že oddíly orientované např. velmi úzce na sport ke svěřování a navázání blízkého vztahu mezi vedoucím a dítětem příliš nevybízejí.

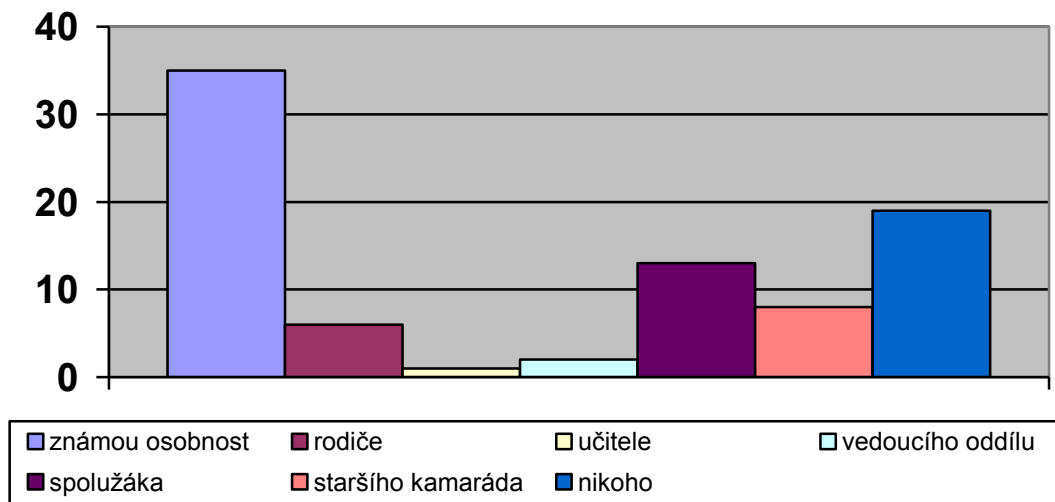
Rozhodně nejvíc dětí z obou skupin by se s problémy svěřilo kamarádovi, významný rozdíl je však v tom, že 65,5% z první skupiny by si vybralo stejně starého **spolužáka**, zatímco 48,4% dětí z LLM by zvolilo **staršího kamaráda**. Tuto možnost jsem do dotazníku zahrnul úmyslně proto, že je podle mého názoru velmi dobrým zvykem, že skupinky v LLM, jejichž členové si vzájemně musí pomáhat a musí spolupracovat při plnění nejrůznějších úkolů, se skládají z věkově velice odlišných dětí. Nejstarším je většinou kolem 18 či 19 let, zatímco nejmladším nezřídka 6 či 7 let. Toto uspořádání přináší výhody všem – starší děti se učí brát ohled na slabší a pomalejší děti a s úkoly jim pomáhat, mladší děti se od starších rychle učí a obracejí se na ně se svými problémy, což se potvrdilo v této otázce. Myslím, že pro např. dvanáctileté dítě je výhodnější s důvěrou se obrátit na devatenáctiletého kamaráda, když z nějakých důvodů nechce nebo se stydí vyhledat učitele, rodiče atd., než na stejně starého spolužáka.

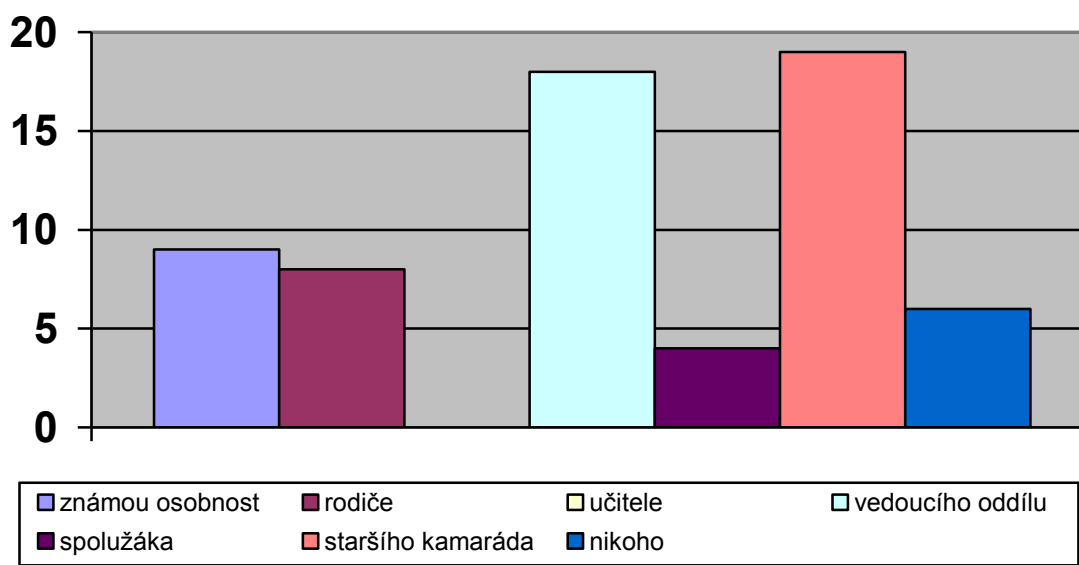

10. Koho bys označil(a) za svůj vzor?

Známou osobnost: sportovce, herce, zpěváka atd.	35	41,7%	9	14,1%
Rodiče	6	7,1%	8	12,5%
Učitele	1	1,2%	0	0%
Vedoucího oddílu	2	2,4%	18	28,1%
Spolužáka	13	15,5%	4	6,3%
Staršího kamaráda	8	9,5%	19	29,7%
Nikoho	19	22,6%	6	9,4%

Nejvýraznějších výsledků u první skupiny dosáhly **známé osobnosti** (41,7%), u druhé skupiny tuto odpověď volilo o dost méně dětí (14,1%). Nejvíce dětí z LLM označuje za svůj vzor buď **vedoucího oddílu** (28,1%) nebo opět **starší kamarády** (29,7%), o jejichž funkci ve skupinkách LLM jsem se zmínil u předchozí otázky. Přestože známé osobnosti, např. sportovci, mohou bezesporu být kladnými vzory hodnými nápodoby, myslím, že pro vývoj dítěte je lepší, spatřuje-li svůj vzor v konkrétní, jemu blízké osobě.

7.2 Výsledky dotazníku pro učitele a vedoucí

Pokládal jsem za vhodné doplnit dotazník pro žáky základní a střední školy a děti z LLM také dvěma otázkami pro jejich učitele a vedoucí, abych tak získal představu, zda zásady vštěpované v LLM a vůbec celý styl života, ke kterému jsou děti v této organizaci nenásilně vedeny, je nějak výrazněji odlišný od jejich vrstevníků, co se týče chování k autoritám. Učitele a vedoucí jsem požádal o zodpovězení následujících dvou otázek:

- Byl(a) jste někdy svědkem agresivního chování svých žáků / členů svého oddílu k sobě navzájem?
- Cítíte se někdy mezi svými žáky / členy svého oddílu díky jejich chování k Vám nepříjemně?

Tyto otázky zodpovědělo 15 učitelů stejné základní a střední školy a 18 dospělých členů LLM dlouhodobě se věnujících činnosti vedoucích a pomocných vedoucích oddílů LLM. Odpovědi na otázky jsou zpracovány podobným způsobem jako předchozí

dotazník, což znamená, že první dva sloupce vyjadřují počet a procentuální zastoupení učitelů zvolivších danou odpověď, druhé dva sloupce patří vedoucím oddílů LLM. Procenta jsou opět zaokrouhlena na jedno desetinné místo.

1. Byla jste někdy svědkem agresivního chování svých žáků / členů svého oddílu k sobě navzájem?

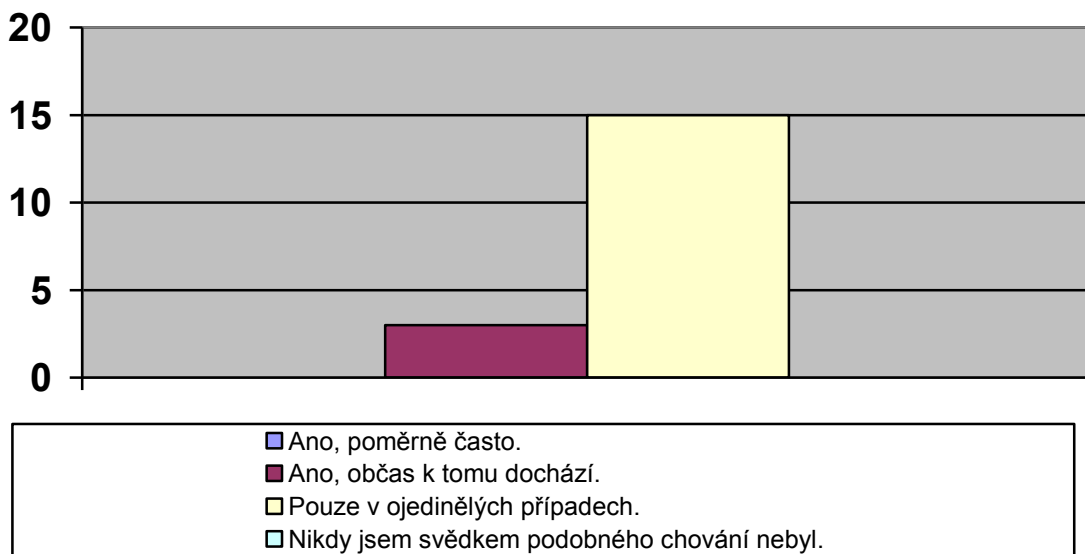
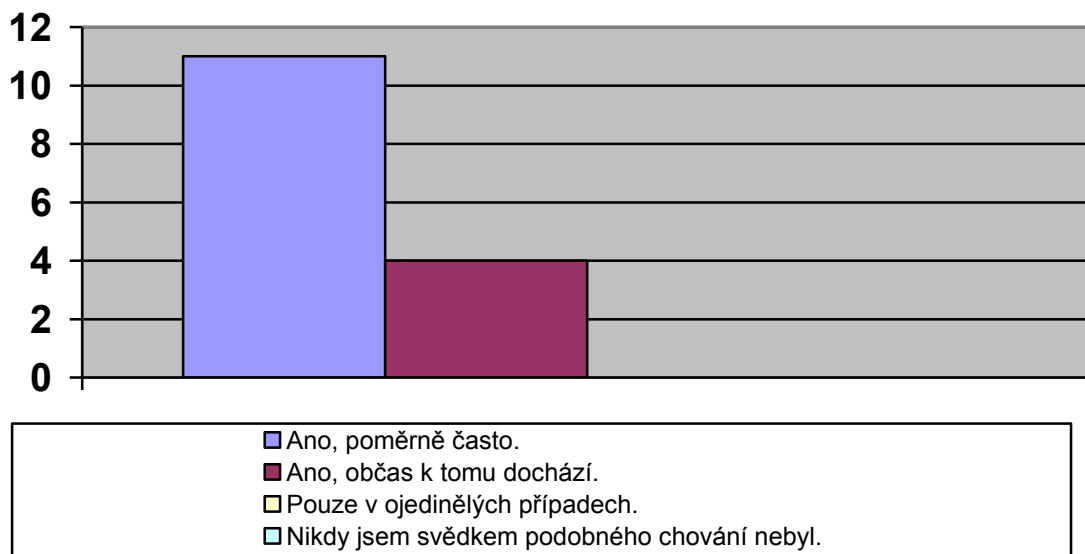
Ano, poměrně často.	11	73,3%	0	0%
Ano, občas k tomu dochází.	4	26,7%	3	16,7%
Pouze v ojedinělých případech.	0	0%	15	83,3%
Nikdy jsem svědkem podobného chování nebyl(a).	0	0%	0	0%

Zástupci obou skupin několikrát zvolili odpověď, že **občas dochází k tomu, že se stanou svědky agrese** mezi svými svěřenci (u učitelů to bylo 26,7% dotazovaných, u vedoucích 16,7%). Je samozřejmě jasné, že v dětském kolektivu či v kolektivu dospívajících bude občas k agresivním projevům docházet a že podobnému chování nelze zcela zabránit či předejít. Ne tak samozřejmě by však mělo být, že 73,3% učitelů **vidí podobné chování mezi svými žáky často**. Podobné číslo dělá ze školy v podstatě nepřátelské a do jisté míry nebezpečné místo, kde je třeba poprat se o své „místo na slunci“. Naproti tomu 83,3% vedoucích LLM je přesvědčeno, že **k agresivnímu chování mezi jejich svěřenci dochází pouze v ojedinělých případech**. Tento výsledek naopak působí velmi povzbudivě a svědčí o tom, že organizace jako LLM by měly mít ve výchově dětí pevné místo.

Postavení učitelů je jistě těžké. Žáci chodí do škol často s nechutí a celý náš školský systém není nastaven tak, aby se učitelé mohli jednotlivým žákům nepřetržitě věnovat a „vychovávat“ je tak, jak by pro ně bylo nejlepší a jak by si jistě přáli. Proto většina učitelů často při problémech s chováním sáhne k nejrůznějším donucovacím prostředkům či kázeňským postihům, díky kterým sice zvládnou momentální problém, které však chování žáků nijak hlouběji neovlivní.

Narozdíl od toho dítě, které v šesti letech začne navštěvovat oddíl LLM, se od začátku učí dodržovat jistá pravidla, chovat se ohleduplně k ostatním atd. Všem těmto

věcem se však dítě učí zábavnou formou a v přátelském prostředí, tyto návyky si odnáší i do běžného života a umí často daleko lépe jednat se svými vrstevníky, se staršími dětmi i s dospělými.

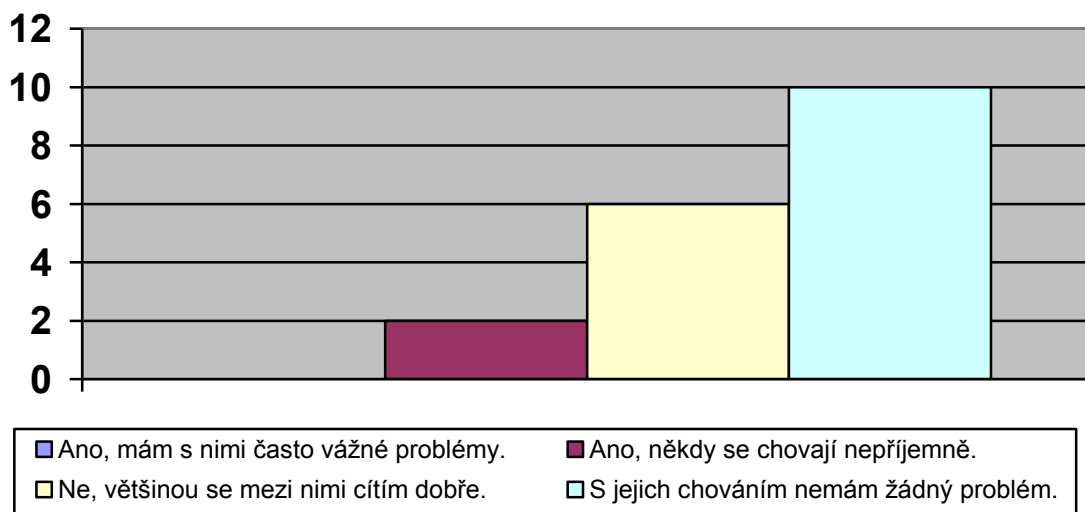
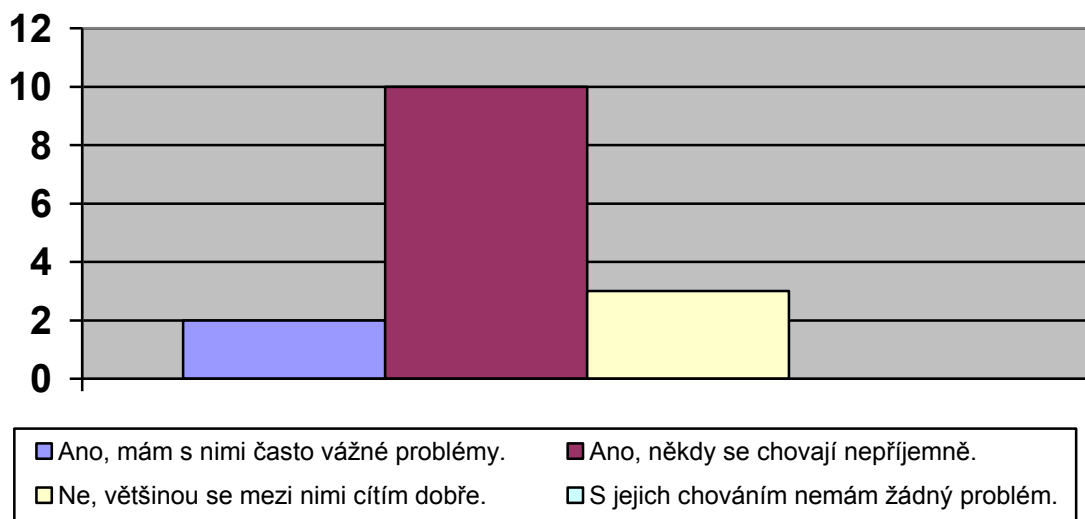
2. Cítíte se někdy mezi žáky / členy svého oddílu díky jejich chování k Vám nepříjemně?

Ano, mám s nimi často vážné problémy.	2	13,3%	0	0%
Ano, někdy se chovají nepříjemně.	10	66,7%	2	11,1%
Ne, většinou se mezi nimi cítím dobře.	3	20%	6	33,3%
S jejich chováním nemám žádný problém.	0	0%	10	55,6%

Tato otázka se opět zaměřuje na „nepříjemné“ chování dětí, pouze s tím rozdílem, že tentokrát jsou jejich negativní projevy chování zaměřeny na učitele či vedoucí.

Ve výsledcích této otázky se dvakrát objevuje číslo 0: 0% vedoucích udává, že by mělo **často vážné problémy** s členy svých oddílů a naopak 0% učitelů **nemá s chováním svých žáků problémy nikdy**. Tyto dva číselně shodné výsledky se tedy vyskytují na zcela opačných koncích tabulky. K tomu se přidává, že pouze 20% učitelů může říct, že **se mezi žáky alespoň většinou cítí dobře**, zatímco k celým 66,7% **se žáci často chovají nepříjemně** a 13,3% dokonce udává, že s nimi **má často vážné problémy**. Jinak je tomu ve skupině vedoucích, z nichž celých 55,6% tvrdí, že **s chováním dětí nemá žádný problém**.

Tyto výsledky vlastně potvrzují výsledky předchozí otázky – a to, že zatímco ve školách jsou projevy agrese (ať už vůči spolužákům či učitelům) poměrně běžné, v oddílech LLM jde spíše o výjimečný problém. Tento fakt příkládám právě správně zvoleným zásadám a morálním pravidlům, která naprosto přirozeně zaručují přátelské vzájemné chování všech členů LLM, jsou dětem od jejich příchodu do oddílu nenásilně vštěpována a formují tak jejich charakter.

8 Závěr

Hnutí woodcraft má nezastupitelnou roli ve výchově dětí a mládeže a může být velkou inspirací pro všechny obory, které se výchovou zabývají, ať už jako hlavním předmětem svého zájmu či jen okrajově. V naší zemi má woodcraft poměrně dlouhou tradici, za kterou vděčí překladům Setonových děl, ale i autorským dílům M. Seiferta, L. Pechy nebo F. Kožíška.

Na začátku své bakalářské práce jsem si stanovil tři hlavní otázky, na které se mi, jak doufám, podařilo v jednotlivých kapitolách odpovědět.

První otázka byla, kdo vlastně byl E.T. Seton a které z jeho životních období a zážitků ho přivedly k touze zasvětit svůj život práci s mládeží a její výchově. Setonově životopisu jsem věnoval nemalou část své práce, protože se mi zdálo velmi zajímavé sledovat jeho životní osudy. Snažil jsem se věnovat především těm kapitolám jeho života, ze kterých jasně vysvítá, jak se Seton postupně formoval v osobnost, která tolik ovlivnila a – jak jsem se snažil v další části své práce dokázat – stále ovlivňuje názory a postoje mladé generace.

Dále jsem stručně popsal hnutí woodcraft, jeho zásady a zákony čtyřnásobného ohně, ze kterých nejlépe vyplývá, o co při výchově mládeže usilují lidé, kteří se woodcraftem zabývají. Tuto kapitolu jsem pojal spíše stručně, protože mi nešlo o to popsat podrobně historii tohoto hnutí, ale chtěl jsem pouze ukázat, kterých mravních hodnot se vedoucí LLM snaží u svých svěřenců dosáhnout.

Stěžejní částí mé práce bylo zpracování dotazníku, kterým jsem podle svých předpokladů a vlastních zkušeností měl dokázat opodstatněnost skupin jako LLM a jejich přínos k výchově dnešní mládeže. I když jsem očekával, že výsledky dotazníku potvrdí mé přesvědčení o pozitivním vlivu mládežnických organizací řídicích se Setonovými zásadami a tím také aktuálnost Setonem prosazovaných hodnot, přesto jsem byl překvapen, jak jasně při zodpovídání některých anketních otázek vyplynulo, jak může život a pocity dětí a mládeže zkvalitnit jejich příslušenství ke skupině založené na prosazování Setonových pravidel. Jsem tedy více než dříve přesvědčen, že podobným směrem by měly jít nejen skupiny jako LLM, ale že by se tato pravidla měla více promítat také do školního života a školou organizovaných akcí, aby i v dnešní době

platily hrdé Kožíškovy věty: „Povězte, v jaké zemi je Seton tak znám a uznáván jako u nás? ... Který jiný národ se může pochlubit, že do jeho jazyka byla přeložena většina Setonova díla? ... Nebo zda některý jiný stát (včetně USA!) může své stoupence woodcraftu počítat na tisíce? ... Taková druhá země není.“ (Kožíšek, 1995, 52)

9 Shrnutí

Svou bakalářskou práci jsem rozdělil na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsem shrnul Setonův životopis, přičemž jsem se snažil zaměřit na ty okolnosti a etapy jeho života, které formovaly jeho životní názory a vedly ho k touze založit mládežnickou organizaci, kde by mohl dětem a mladým lidem své postoje vštěpovat a pozitivním způsobem tak ovlivnit jejich další život. Spolu se Setonovým životopisem tvoří teoretickou část i podkapitola věnovaná vysvětlení pojmu woodcraft a přehledu zásad, jimiž se členové tohoto hnutí řídí.

Na první část dále navazuje část praktická, v níž jsem se zabýval vyhodnocením dvou dotazníků. V jednom z nich jsem se zaměřil na děti a mládež a porovnával jsem, jak se budou lišit výsledky dosažené skupinou dětí z vybrané základní a střední školy od výsledků členů LLM, druhý dotazník byl určen pro učitele a vedoucí LLM. Po vyhodnocení obou dotazníků jsem došel k závěru, že LLM držící se Setonových zásad je schopna nejen poskytnout dětem smysluplnou náplň jejich volného času, nýbrž i velmi pozitivním způsobem formovat jejich charakter. Výsledky nasvědčují tomu, že členové LLM v porovnání s ostatními vrstevníky umí daleko lépe obstát v dětském kolektivu, přirozeně komunikovat s dospělými, necítí se znuděné, mají silně vyvinutý vztah k přírodě a ve svém volném čase se více věnují sportu a dalším aktivitám vhodně rozvíjejícím jejich osobnost. Podle mého názoru jsou tedy Setonovy zásady stále ještě živé a naprosto funkční, co se výchovy mládeže týče.

10 Summary

I divided my final thesis into a theoretical and a practical part. In the theoretical part, I summarized Seton's biography and I tried to concentrate on the facts and periods of his life that had formed his opinions and had made him try to establish a youth organization where he could influence the lives of children and young people with his statements in a positive way. Besides Seton's biography there is also a chapter that gives an explanation of the expression „woodcraft“ and a list of rules followed by the members of this movement.

The first part is followed by a practical part in which I dealt with the results of two questionnaires – one of them was intended for children and young people and I tried to compare the differences between a group of children attending a primary and a secondary school and a group of LLM members, the other one was intended for teachers and LLM chiefs. The evaluation of these two questionnaires made me think that LLM organization dealing with Seton's rules is not only able to offer their members sensible leisure time possibilities but that it is also able to form their characters very positively. The results support the fact that LLM members – in comparison with other children of the same age – can act better in a group of their contemporaries, they can communicate with adults naturally, they don't feel bored and have a strong relationship to nature and they spend their free time dealing with sports and other activities forming their characters. In my opinion, Seton's rules are still alive and absolutely functional as far as the education of children is concerned.

Referenční seznam

- Anderson, H.A. (1986). *The Chief*. Texas A&M University Press
- Bejček, J. (2006). *Woodcraft v mém životě*. Bizoní vítr, 21. Praha: Liga lesní moudrosti
- Červinka, J. (1998c) *Woodcrafterský zákon*. In J.Červinka, Čotokwa – Lesní škola LLM . Praha: Liga lesní moudrosti.
- Dohnal, T. (2002). *Koncepce a metodika systému komunální rekreace na úrovni obce*. Olomouc: Univerzita Palackého
- Frömel, K. (2002). *Kompendium psaní a publikování v kinantropologii*. Olomouc: Univerzita Palackého
- Fromm, E. (1992). *Mít nebo být?* (V.Žihlová, Trans.). Praha: Naše vojsko
- Grecmanová, H., Holoušová, D., Urbanovská, E., Bůžek, A. (1998). *Obecná pedagogika II*. Olomouc: Hanex
- Hofbauer, B. (2004). *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál
- Jeal, T. (1989). *Baden – Powell*. Hutchinson (London)
- Klimánek, M. & Kožíšek, F. (1995). *Kniha o woodcraftu*. Katovice: Biblioteczka Walden.
- Kožíšek F. (2006). *Seton v Praze*. Praha: Retisk
- Kupka, M. (1997a). *Woodcraft je táboření*. Bizoní vítr, 5. Praha: Liga lesní moudrosti
- Kupka, M. (1998). *Woodcraft a jeho filozofie*. In J.Červinka, Čotokwa – Lesní škola LLM. Praha: Liga lesní moudrosti.
- Kupka, M. (2003). *Woodcraft pro jednadvacáté století*. Bizoní vítr, 21. Praha: Liga lesní moudrosti
- Kupka, M. (2006). *Woodcraft v mém životě*. Bizoní vítr, 17. Praha: Liga lesní moudrosti
- Kysilka, V. (1998). *Úvahy nad woodcrafterským zákonem*. Praha: The Ernest Thompson Seton Institute, Inc.
- Levínský, V. (1994). *Svítek ohnivce*.

- Macek J.& Vilhelm P. (1997,2003). *Svítek březové kůry 1.díl – Kniha orlich per.*
Praha: Liga lesní moudrosti
- Macek J. (2002). *Táboříme v týpí.* Praha: Liga lesní moudrosti
- Moldán, B. (1999). Doslov In. L.Pecha, *Woodcraft lesní moudrost a lesní bratrstvo.*
Olomouc: Votobia
- Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B., Hrdličková, V., Pavlíková, A. (1999).
Pedagogika volného času. Praha: Portál
- Pecha L. (1999). *Woodcraft lesní moudrost a lesní bratrstvo.* Olomouc: Votobia
- Plšek, J. (2006). *Woodcraft v mém životě.* Bizoní vítr, 17.Praha: Liga lesní moudrosti
- Pouba, Z. (1998). *Co je woodcraft?* Hlasatel Wahpetonu, 2,
- Rosenthal, M. (1986). *The Character Factory.* Collins.
- Sak, P. (2000). *Proměny české mládeže.* Praha: Petrklíč
- Seifert, M. (1920). *Přírodou a životem k čistému lidství.* Praha: Dědictví Komenského.
- Seifert, M. (1991). *E.T.SETON host z Divokého západu u nás.* Bizoní vítr, 15.Praha:
Liga lesní moudrosti
- Seton Barber, D. (2005). *Introduction of the Gospel of the Redman.*
(Julia M.Seton+E.T.Seton). World Wisdom Books
- Seton, E.T. (1922). *Duch lesů.* (M.Seifert, Trans.). Praha: Tiskový odbor Federace
čsl. skautů.
- Seton, E.T. (1939). *Vudkraft.* Brno: Les.
- Seton, E.T. (1961). *Moji známí z divočiny.* (J.Šeda, Trans.). Praha: Státní nakladatelství dětské
knihy
- Seton, E.T. (1968). *Divoké děti lesů.* (E.Korelusová, Trans.). Praha: Mladá fronta
- Seton, E.T. (1970). *Kniha lesní moudrosti.* (M.Zapletal, Trans.). Praha: Olympia.
- Seton, E.T. (1977). *Cesta životem a přírodou* (M.Vavrda, Trans.). Praha: Orbis
- Seton, E.T. (1984). *Rolf zálesák.* K.Bém, Trans.) Praha: Mladá fronta.
- Seton, E.T. (1990). *Dva divoši* (L.Bubeníková & J.Valja, Trans.). Praha: Albatros

Seton, E.T. (1991). *Stopy v divočině*. (M.Zapletal, Trans.). Praha: Olympia

Seton, E.T. (1992). *Poselství rudého muže* (M.Kupka, Trans.). Praha: Rout

Skoupilová, R. (1994). *Seton centre*. Bizoní vítr, 2-3.Praha: Liga lesní moudrosti

Skoupilová, R. (2005). *Co je pro mne woodcraft?* Bizoní vítr, 15.Praha: Liga lesní moudrosti

Vážanský, M. (2001). *Základy pedagogiky volného času*. (Rev.ed.). Brno: Print -
Typia

Vejchoda, M. (1994). *Chvilé s E.T.Setonem*. Bizoní vítr, 11.Praha: Liga lesní moudrosti

www.etsetoninstitute.org

www.setonvillage.com

www.upasika.com/ernestthomsonseton/.html

www.wikipedia.org/wiki/Ernest_Thomson_Seton

www.woodcraft.cz

Seznam příloh

1. Portrét E.T.Setona
2. Obrazy E.T.Setona s náměty vlků
3. Bibliografie
4. Stoupání na horu